

ÇORUM © 1998 Mahmut Selim GÜRSEL

Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

lisansı altında yayınlanmaktadır. © ⓘ ⓘ ⓘ CC BY NC SA 4.0

Mahmut 1991
Selim
GÜRSEL
ÇORUM

SANAL KİTAPLAR

2013

ÇORUMLU 2000'DE YAZDIKLARI

YAZDIKLARIMIZ: 24

Oğuz LEBLEBİCİOĞLU
ÇORUMLU 2000'DE
YAZDIKLARI

Mahmut Selim GÜRSEL
2013

YAZDIKLARIMIZ: 24

[ÇORUM](#) © 1998 [Mahmut Selim GÜRSEL](#) , [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#) lisansı altında yayınlanmaktadır. CC BY NC SA 4.0

Oğuz LEBLEBİCİOĞLU
ÇORUML 2000'DE
YAZDIKLARI

Mahmut Selim GÜRSEL

2013

ISBN

PARA İLE SATILMAZ!

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

MAHMUT SELİM GÜRSEL

OĞUZ LEBLEBİCİOĞLU

İSKİLİP HEYELANI

İLİMİZİN NÜFUSU AZALIYOR

OSMANLI DEVLETİNE HİZMET EDEN

ÇORUMLULAR

**60 YIL ÖNCE ÇORUM VE
ÇEVRESİNDE YAPILAN BİR JİOLOJİK
ARAŞTIRMA**

**SELANİKLİ MUSTAFA VE ÇORUMLU
MUSTAFA !**

**CUMHURİYETİMİZİN 75. YILI
KUTLANIRKEN**

OBRUK BARAJI

İLİMİZİN CAN DAMARI KIZILIRMAK

ESKİ ANKARA CADDESİ

TÜRK MİLLETİ YAŞA VAROL

TEŞEKKÜRLER AYGAZ!

TAM GÜNEŞ TUTULMASI

KORKU YOLU KIRKDİLİM

2000 YILINDA ÇORUM

İLİMİZİN TARIMINA GENEL BAKIŞ

**TÜRK FORKLORU VE ÇORUM
HALAYI**

**ÇORUM VE 2000 YILI GENEL NÜFUS
SAYIMI**

ÇORUM VE TURİZM

**ÇORUM OVASI VE
JEOMORFOLOJİSİ**

TAKDİM

Bir kitabın doğması, o kitabı yazmaya kalkan kişinin amacına ve bilgi birikimine göre değerlendirilmesi uygun olarak görülmelidir.(1)

Elinizde bulunan bu çalışmanın sizlere ulaşması için günlerini veren bu çabası için şükranlarımı sunarken, bu çalışmada da benim ufacık bir katkımın da bulunması beni bahtiyar etmiştir.

Bu çalışma ile sizlerde bazı bilgileri edinmiş ve faydalanmış olarak uzun yılların birikimlerinden aydınlanacağınızı göreceksiniz. (2)

Bilgi; yazılmadıkça kaybolmaya açık birikimlerdir. Her insan bir kitaptır; onu okumamız gereklidir.(3)

Tanımadığımız ve anlamadığımız kişiler hakkında nasıl kararlar veremezsek; bir çalışmayı da incelemeden, okumadan karar veremeyiz.

Mahmut Selim GÜRSEL

(1) İnsan durup dururken yazmaz. Birikimini başkalarına lazım olur diyerek yazar. Aslında o yazmaz. Ona yazdıran; onu yaratandır!

(2) Kitap okuyan; muhakkak okuduğundan bir bilgi edinir. Yaşamında muhakkak o bilgi kendisine veya etrafına yardımını dokunacağını bilmez. Onu yaratan o öğrettiği bilginin yazıya dökülüp başkalarına aktarılacağını bildiğinden o kişiye o kitabı okutur. Bilgi böylece yayılır.

(3) İnancıma göre bizi tek kişiden yarattı. O ilk kişiye bütün ilimleri verdi. Bu ilimler şimdi gen dediğimiz ile hepimize bu bilgiler geçti. Herhangi bir kişi kendi geninde olan bu bilgileri kullanmaya başladıkça bilgileri genişler. BÜTÜN BİLGİLERİ öğreten her insan için belirli bilgiyi genişleterek kullanma yazgısını yazdığı için ancak o bilgiler ile gelişir. "her insan bir kitaptır."

Mahmut Selim GÜRSEL

1947 tarihinde babamın subay olarak bulunduğu Erzurum'da bir at arabasında doğum evine giderken doğmuşum. Babam Eminsü Ali Rıza Gürsel, annem ise Fahriye hanımefendi idi.

İlkokula İskenderun'da başladım. Ankara' da bitirdim. Ankara Yenimahalle Ortaokulunun birinci sönestrinde babamın emekli olmasından dolayı 1960 yılında Çorum'a gelince Atatürk Ortaokuluna devam ettim. Babamın "oku da oğlum ceketimi satar seni okuturum" diyerek bana yaptığı

nasihatleri ters tepki yaptı, okumuyorum diyerek okulu birinci sınıfta bıraktım.

Marangoz çırağı olarak Azmi Başar ustanın yanına girdim. Askere gidene kadar ustanın yanında çalıştım.

1967 tarihinde askerlik dönüşü, Ankara Emniyet Müdürlüğünde teknisyen olarak göreve başladım. Ortaokulu dışarıdan 2 yılda bitirdim. 1972 tarihinde Polis Memuru olarak Ankara'da çeşitli şubeler ve karakollarda çalıştım. 16 Eylül 1973 tarihinde Selma (Kurşuncu) Hanımefendi ile evlendim.

1978 yılında naklen Çorum İl Halk Kütüphanesine Memur olarak geçtim.

Dışarıdan Çorum Ticaret Lisesini iki yılda bitirdim.

Kendi kendime Osmanlıcayı öğrenmeye uğraştım, Hat sanatı ile biraz ilgilendim 150 ye yakın Ser levham var, Çorum Güzel Sanatlar Galerisinde ve Kütüphane salonlarında bu levhaları sergiledim.

03. 08. 1988 tarihinde İl Halk Kütüphanesi Müdür yardımcılığına atandım. 1990 tarihinde kütüphanelerdeki kitapların tasnifi ile ilgili 10 yıllık bir araştırmamı "Alfabetik Onlu Tasnif Fihristi

(Dewey)" kitap haline getirip Kültür Bakanlığına sundum. Kitabımdan Türkiye'deki bütün kütüphanelere dağıtılmak üzere 1000 adet satın aldılar.

1993 yılında Türkiye'deki bütün kütüphanelerde bulunan "El Yazması" kitapların Ankara Milli Kütüphanesine toplanma kararı veren Kültür Bakanlığına karşı  orumlu hemşerilerimi haber dar ettim, mahalli radyodan ve gazeteler ile parti il Başkanlarını ile Millet Vekilimiz Adnan Türkoğlu ve Belediye Başkanımız rahmetli Turan Kılı ıolu' nun destekleri ile el yazma kitaplarımızın  orum'da kalmasını sağladım!

Açık  ğretim için  niversite sınavlarına girip kazandım. İkinci sınıfta iken 25 Nisan 1994 tarihinde Tatvan Bitlis'e Müdür olarak tayinim çıktı, tayin edildiğim yere gitmeyerek emekliliğimi istedim.

 lkokul sıralarında okuyarak pilot olmanın düşlerini kurardım. Bu hayalim gerçekleşmedi. şu anda emekli memurum. Marangozluk, oymacılık, Polis Memurluğu, Memurluk ve idarecilik yaptım. Her  alıştığım meslekte çeşitli önemli olaylar oldu ise de son çalıştığım kurumda bence; en önemli bir

hatıramı anlatmak istiyorum: Kütüphanedeki çalışmalarım ve "El Yazması Kitaplar"ın  orum'da kalması için verdiğim çabalar neticesinde Bitlis Tatvan'a tayin edilme olayım beni çok yıktı. Fakat bu  z nt m n boş olduğunu zamanla gördüm. Rabb'imın izni ile Hacca gitmek nasip oldu, iki kitap daha yayımladım ve elinizde bulunan bu derginin çıkmasına vesile oldum. Mesleklerin insanlara sağladığı maddi avantaj olarak, evinizi geçindirecek, namerde muhtaç etmeyecek avantajından başka, manevi olarak; sizin yaptığınız işlerle ilgili karşılaştığınız problemleri değerlendirirseniz avantajların neler olabileceğini hayat okulundan öğrenmiş oldum.

Yazı yazmaya beni kimse teşvik etmedi Kütüphane için hazırladığım kitap beni yazmaya teşvik etti. Yazıları mahalli basında yayımlandı. Yazılarımdan dolayı bir ödül almadım; fakat kitapları ve bu dergi benim için en büyük ödüldür.

 dealim:  orum'a tam teşekküllü bilgisayar ortamında bir kütüphane kazandırmaktır. Bu idealim yüzünden tayinim  ıktı. Yayınlanmış dört çalışmam bulunmaktadır. Bu "Alfabetik Onlu Tasnif Fihristi (Dewey)", Bakanlığa sunulmuş;

"Alfabetik Türk ve Yabancı Yazarlar Fihristi" ve "Ne Nerede Başlıklı Arama Fihristi" basım için hazır beklemektedir. Yazılarım daha çok araştırma dalı ile makale türüdür. Tiyatro çalışmalarım, şiir ve hikâye denemelerim bulunmaktadır.

Benim okuyucularıma diyeceklerim şudur ki. Doğru bildiğiniz konuları savunun. Bu savunmanız size belki tepkiler getirecektir. Bu tepkileri inceleyerek doğru olup olmadığını araştırın.

Çalışmalarım: SİTEM:

<https://gurselyayin.com> E-POSTAM:
corumlu2000@gmail.com

Oğuz LEBLEBİCİOĞLU

23.09.1935 de Çorum'da Yeniyol Mahallesi, eski PTT yanındaki evde doğdum. Babam, Öğretmen Sadi Leblebicioğlu, annem Ayşe Payen de hanımdır.

İlkokula başlamadan önce, Çorum Halkevi Ar Şubesi Başkanı olan babamdan keman ve bateri dersleri aldım. Birçok konserlere katıldım.

2. Dünya Savaşı yıllarına Çorum'a gelen Cumhurbaşkanı İsmet İnönü şerefine Halkevi tarafından hazırlanan konserde çaldığım bateri ve

Ezbere okuduğum ” Lozan’dan Bugüne ” isimli şiir ile, İnönü’nün beğenisini kazanarak,iki takım Sümerbank elbiselik kumaş ve şehir turu gezisi ile ödüllendirildim. İlköğrenimimi Tanyeri İlkokulunda 1947 yılında bitirdim.İlkokuldan sonra Ankara Devlet Konservatuarına girdim. 1 yıl dünyaca meşhur kemancı Liko Amar'dan keman, H. Bedii Yönetken' den ritim ve kulak,Ragıp Kösemihal'den de musiki nazariyatı dersleri aldım. Daha sonra Çorum'da ortaokul ve liseyi bitirdim. Lisede bir orkestra kurarak törenlerde, düğünlerde ve Hava Üssünün daveti üzerine Merzifon'da keman çaldım. 1957-1958 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin Coğrafya bölümüne kayıt oldum. Fen Fakültesinde jeoloji ve paleontoloji, Ziraat Fakültesinde toprak bilgisi ve öğretmenlik için pedagoji dersleri aldım öğretmenlerim ile birlikte Türkiye'nin bir çok yerinde yapılan gezi ve incelemelerde bulundum. 1959 tarihinde Konya'da yapılan Türk Coğrafya Kurumunun Coğrafya Meslek Haftasına katıldım. "Çorum Ovası ve Çevresinde Jeomorfolojik

Gözlemler" isimli mezuniyet tezimi hazırlayıp Fiziki Coğrafya ve Jeoloji Kürsüsünden 1961 yılı Haziranında,bölüm birincisi olarak mezun oldum. .

Balıkesir Ordudonatım Yedek Subay Okulunda 6 ay eğitim görerek,56. Dönem mezunu oldum. Kayseri'de 18 ay Asteğmen ve teğmen olarak vatani görevimi yaptım.

1963 tarihinde K.G. Müdürlüğü Araştırma Fen Heyetinde Jeomorfolog olarak çalıştım. Ankara-Kurtboğazı, Eskişehir-Alpu-Çiçeroz, Trabzon-Sürmene-Of-Derepazarı sahil yolu zemin etütlerini yaptım. Daha sonra Alaca İlçesi Nedim Tugaltay Ortaokuluna,Coğrafya Öğretmeni olarak atandım.

1965 tarihinde evlendim. 1966 da Çorum İmam Hatip Okuluna Müdür Yardımcısı olarak atandım.

1966 da,bir erkek çocuğum oldu.

1969 tarihinde, Prof. Dr. Talip Yücel'in yönettiği Ege Bölgesi gezisine davet edildim.

1972 de de bir kız çocuğum

oldu. 1974 tarihine kadar bu

okulada coğrafya ve müzik dersleri verdim.

1975-1978 yıllarında,Çorum Öğretmen Lisesi ve

Eğitim Enstitüsünde sosyal bilgiler öğretmenliğinde bulundum.

25.3.1975 de babamı kaybettim. Eti Ortaokulunda,sosyal bilgiler ve müzik derslerine girdim. İlk defa bu okula masa tenisini tanıttım. 1979 da Çorum'da yapılan Türkiye Ortaokullar Masatenisi Şampiyonasında Eti Ortaokulunu yarı finale kadar yükselttim. 1980 tarihleri arasında Gençlik ve Spor Bakanlığının ve Masatenis Federasyonunun Ankara'da antrenör kursuna katıldım. Çimentospor , Çorumsport takımları ile yaz spor okullarında masatenisi antrenörlüğü yaptım. İlimizi bir çok Türkiye Şampiyonasında oyuncu,idareci ve antrenör olarak temsil ettim. Ayrıca atletizm hakemi olarak bir çok yarışmalarda hakemlik yaptım, 1980 de Çorum Akşam Ortaokuluna geçtim. Burada sosyal bilgiler,din ve ahlak derslerine girdim. 22.11 1983 tarihine kadar görev yaptım.

22.11.1983 tarihinde Çorum Atatürk Lisesine geçtim. Coğrafya dersleri yanında,yakın çevrelere öğrencilerimle geziler düzenledim ve masa tenisi çalışmaları yaptım.

10.9.1987 tarihinde Atatürk Lisesinden emekli oldum. Hizmet sürem 25 yıl 7 aydır.

1957 yılından beri Çorum'da yayımlanan Hürriyet,Çorum,Yeni Çorum,Köylü'nün Sesi,Çorum Ekspres,Çorum'un Sesi ve Çorum Haber gazetelerinde 200'e yakın köşe yazısı ve makale yazdım.Ayrıca;bir süre, Dünya ve Vatan Gazetesi Çorum Muhabirliğinde bulundum. Halen;Çorum Haber Gazetesi ve Çorumlu 2000 Dergisinde yazılarım yayınlanmaktadır.

Çocukluğumdan beri gerçek bir doğa aşığıyım. Çoraklık ve Ilıca bağlarında bir çok fidan diktim. Çeşitli ürünler ürettim.

8.9.1999 tarihinde sevgili eşimi kaybettim.

Bu günlerde " Çorum Coğrafyası " Üzerindeki çalışmalarım devam ediyor.

İnternet'te

Yazarımız <http://corumlu2000.dergisi.info> , Dergi mizde yazıları yayınlanmıştır

İSKİLİP HEYELANI

Genel Bilgi:

Heyelan: Herhangi bir kaya ve toprak kütlesinin yer değiştirmesi veya göçmesi haline denilir.

Heyelan olayına, dağ göçmesi, yer göçümü, göçme, göçük, yer kayması gibi isimlerde verilmektedir. <1>

Heyelanlarda, yer değiştirmeyi ve göçmeyi hazırlayan nedenler arasında; kuvvetli eğim, yer çekimi, su ile doyma jeolojik yapı en önemli etkenlerdir.

Kuvvetli eğim: Eğimin çok fazla olduğu yerlerde heyelan olasılığı artar. Bazı, çok dik eğimlerin meydana gelmesine neden olarak heyelanların oluşmasını kolaylaştırır. Ayrıca, demiryolu, kanal, maden ocaklarında ve kara

yollarında yapılan kazılar arazinin dengesinin bozulmasına neden olur.

Yerçekimi:

Yerçekimi kuvveti bütün heyelanlar için geçerli olan en önemli yardımcı etkidir. Rasyonel bir araştırma için en göze batan temel, yerçekimi kuvvetinin harekete sebep olan bütün kuvvetlerin kaynağı olduğu gerçeğidir.

Su İle Doyma: Hemen bütün heyelanlarda, bilhassa gevşek malzeme ile ilgili olanların-da su, heyelana yardım edici bir etkidir. Genel olarak heyelanlar bilhassa yağışlı, nemli mevsimlerde oluşurlar. Şiddetli veya devamlı yağmurlar, karların erimesi, kayaların ve örtü tabakaganlaşır. Diğer taraftan suyun ilavesi ,kütlenin ağırlığını artırır. O halde su ile dolgunlaşma, sürtünmeyi azaltarak, bazı kayaların hamur haline gelerek ağırlığını artırarak heyelanların meydana gelmesinde büyük bir etken olur.

Jeolojik Yapı: Tabakaların, jeolojik ve tektonik konumları ile heyelanlar arasında sıkı bir ilişki vardır. Tabakaların yamaç eğimine paralel olarak dal hele, bu tabakaların arasında killi

bir tabakanın bulunması çok önemlidir. Kar, yağmur veya yeraltı sızıntı sularının, yerin içine sızıp kil tabakasına ulaşması ile kaygan bir hal alan, killi tabaka üzerindeki kütleler, eğim ve yerçekimi nedeniyle aşağılara doğru kayabilirler.

Netice olarak: Heyelanlar, yukarıda belirtilen nedenlerden biri veya birkaçının birlikte etkileşimiyle meydana gelirler. Heyelanlar, topografya da bazen çok önemli değişikliklere neden olurlar. Bu nedenle heyelanlar, jeomorfologlar tarafından dikkatle incelenip etütleri yapılır. <2>

Yurdumuzda, çok eskiden beri sık sık heyelanlar olmaktadır. Genellikle, çok yağışlı ve

sellerin oluştuğu zamanlarda ,heyelanlar can ve mal kaybına neden olabilirler.

Türkiye'de en çok heyelanlara Karadeniz Bölgesinde rastlıyoruz. Çok engebeli, yüksek ve bol yağışlı olan bu bölgemizin, Batı Karadeniz Bölümünde geçtiğimiz Mayıs ayında seller ve heyelanlar birlikte oluşmuştur. Bir çok vatandaşımız hayatını kaybetmiş, yerleşim alanları ,yol ve köprüler, tarım alanları büyük zararlara uğramıştır.

Yazımıza konu olan İskilip'te de heyelanlar sık sık oluşmaktadır. Asarcık, Çavuşoğlu, Dağkıyısı, İbik, İkipınar, Sarıkavak, Seyirçay ve Doğangir heyelanlı köylerdir.

En son meydana gelen heyelan, İskilip İlçe Merkezinin 4 km. kuzeybatısındaki, Kaymakampınarı denilen mevkidedir.

Burada kuzeybatıdan, güneydoğuya doğru ve İskilip içerisinden geçen Meydan Deresi akmaktadır.

Bu dere kaynağını Sakarözü Dağından alır. Kıvrılarak İskilip'e yaklaşırken, dar ve bir vadide akar. Vadi yamacının batısından İskilip-Tosya karayolu geçer.

Heyelan bölgesinin jeolojik yapısında; mezozoik yaştaki ofiolitik seri en önemli yeri tutar. Ayrıca, kireçtaşı, marno kalker ve kil de görölmektedir. Son İskilip heyelanı da çok yavaş oluşan heyelanlara bir örnektir.

Nisan ayı ortalarında başlamış 30-31 Mayıs 1998 günü tam gece yarısı sona ermiştir. Başlangıç ve bitimi arasında 45 günlük bir süre vardır.

Heyelanın kopma, sökölme yeri Meydan Deresi vadisinin batı yamacında yükselen Akyol Tepesidir. Bu tepe, kuzey ve güney ta rafından

,küçük vadilerle yarılmıştır. Akyol Tepe bir burun şeklinde meydan deresine doğru, çok eğimli bir şekilde alçalmakta ve dere yatağından da İskilip-Tosya karayolu geç 1998 Nisan ve Mayıs aylarında düşen yağışlar, son yılların ortalamalarından çok yüksektir. Buradaki fazla eğim, çok fazla yağış nedeni ile Akyol Tepede küçük çatlaklar oluşmuştur. Çatlakların eni 20-30 santimi bulmuştur.

Buralardan derine dalan yağmur suları ve tepe içindeki sızıntı suları tabanda birleşmiştir. Alttaki kil tabakasına ulaşan sular zamanla mevcut tabakaları su ile doyurmuştur. Adeta bir hamur haline gelen kütleyi alt tarafındaki kuşak şeklin de olan kil tabakası, yer çekimi etkisiyle kaydırmaya başlamıştır. Heyelan sökülme yerinden doğuya doğru yavaş yavaş kayarak, Meydan Deresini ve içerisinden geçen karayolunu, Kaymakampınarı mevkiinde kapatmıştır. Kopan, kayan ve biriken kütlenin hacmi yaklaşık 400. 000 m3 civarındadır.

Heyelan sona erince, Meydan Deresinde akan sular,35 metre yüksekliğinde,70 metre uzunluğunda ve 10 metre genişliğinde birikme alanı gerisinde toplanmaya başlamıştır. Böylece

dere içerisinde yaklaşık 500.000 ton suyun bulunduğu bir heyelan gölü oluşmuştur.

Heyelan gölünün kot seviyesi, İskilip İlçesine göre 100 -150 metre daha yüksektir. Bu nedenle setin gerisinde biriken su, İskilip için sel afeti doğurabilecekti.

Heyelanı önceden gözlem altında tutan ve heyelan bittikten sonraki oluşan göldeki suyun, İskilip için çok tehlikeli olduğunu sezen Belediye Başkanı, seddi doğu ucundan derin bir kanalla belediyenin imkanları ile yarmış, ayrıca ilçede bir panik olmaması için, olası bir sele karşı vatandaşları uyarmıştır.

Netice:

a) İsmi geçen derenin önünü tıkayan, heyelan enkazının derhal kaldırılması gerekir. Çünkü,içinde bulunulan mevsim nedeniyle yeniden gelebilecek sel, mevcut göldeki suya ekleneceğinden, hamur halinde bulunan seddi yıkabilir.

b) Geçici olarak açılan servis yolu, halen heyelanın tehdidi altındadır. Yeni bir yağış ve kayma servis yolunu da kapatabilir.

c) Türkiye'nin kazma-kürekle yapılan ilk karayollarından olan İskilip - Tosya karayolunu, yeni güzergaha almak gerekir .Üstelik Tosya'dan geçen kuzey yolu (ipek yolu) İskilip ve Çorum İli için büyük bir potansiyele sahiptir. Çorum İlinin, İskilip ve Osmancık kara yolu bağlantılarının iyileştirilmesi, ağır vasıta ve otobüslerin kuzey yolunu kullanmalarını da sağlayacaktır.

d) Doğal bitki örtüsünün mutlaka korunması ve çeşitli nedenlerle çıplak hale getirilmiş alan süratle ağaçlandırılması şarttır.

İLİMİZİN NÜFUSU AZALIYOR

İnsanlar ve toplumlar Dünyanın en değerli varlıklarıdır. Dünyada, coğrafi koşullar çok değişik olduğundan, nüfus bazı yerlerde çok sık, bazı yerlerde çok seyrek.

Ayrıca siyasal, sosyal ve ekonomik etkenlerde insanların ve toplumların yarattığı kurallar olup, insanların yaşamlarında çok önemli rol oynarlar.

Son yıllarda, hızla gelişen ulaşım ve iletişim, insanları daha dinamik bir hale getirmiştir.

Türkiye'de, son yıllarda birçok sosyo-ekonomik değişimler görülmektedir. Bunların en başında nüfus gelmektedir.

Türkiye'nin nüfusu hızla artmakta, şehirleri gelişip, nüfusları çoğaltmaktadır. Kırsal alanlarda oturan sayısında hızla azalmaktadır.

Kısacası, yıllardan beri tarım ve hayvancılıkla uğraşan ve nüfusunun pek çoğu köylerde oturan, ülkemiz şimdi doğal bir değişim süreci içine girmiş bulunmaktadır.

İşte bu çok uzun süreden beri alışıl gelmiş sistemden, sanayi toplumu olma düzenine geçiş ,bu gün bir çok problemleri de beraberinde getirmiştir.

İl toplam Nüfusu

1927 247.602

Tablo - 1-

1990 609.863

1997 575.787

Tablo 1'de görüldüğü gibi, İlimizin toplam nüfusu 1927 'den 1990 yılına kadar devamlı artmıştır. İlk defa ,1997 sayımı sonunda nüfusumuzun azalmaya başladığı görülmüştür !

Toplam Köylü Nüfusu

1927 203.711

1997 404.558

1980 286.503

Tablo 2'de görüldüğü gibi, İlimizin toplam köylü nüfusu,1927-1980 yılları ararından sonra hızla azalmaya başladığı görülmüştür. İlimizin bu günkü köylü nüfusu, yaklaşık elli yıl önceki düzeyine inmiştir!

Toplam Şehirli Nüfusu

1927 43.891

1940 49.340

1945 47.167

1997 289.284

Tablo 3'te görüldüğü gibi,1927-1940 yılları arasında ilimizin şehirli nüfusu çok az artmıştır. 1940-1945 arasında, başta 2. Dünya Savaşı'nın etkileri ile biraz azalmıştır. 1945'ten günümüze kadar hızla artışına devam etmektedir.

Toplam Köylü Şehirli Nüfusu

1997 Köylü Nüfusu 286.503

1997 Şehirli Nüfusu 289.284

Tablo 4'te görüldüğü gibi,1997 sayımında,ilk defa İlimizde şehirli nüfus,köylü nüfusu geçmiştir.

İlimizin, 1927'den 1977'ye kadar olan 70 yıllık nüfus hareketlerini yukarıdaki grafikte görüyoruz.

OSMANLI DEVLETİ'NE HİZMET EDEN ÇORUMLULAR

Tarih; bizlere şimdiye dek dünyada pek çok milletlerin çeşitli devletler kurduklarını ve bunların çoğunun çok kısa ömürlü olduklarını göstermektedir. Hitit, Mısır, Roma ve Osmanlı Devletleri ise çok uzun ömürlü olmuşlardır.

1999'da, yurtiçinde ve yurt dışında bir çok ülkede, Osmanlı Devleti'nin 700'üncü Yılı Kutlamaları yapılmaktadır. Yazımı hazırlığım bu gün, Sayın Cumhurbaşkanımız, Fransa'nın Luvr Müzesinde,300 parçadan oluşan, çok değerli bir Osmanlı kültür hazinesini tanıtmak için bulunuyordu.

Dünyanın bazı ülkeleri, Osmanlı'ları sadece iyi kılıç sallayan, barbar bir toplum olarak görürler.

Halbuki, 3kıtayayayılmış ve halen, Türk düşmanlarının yaka, yıka tüketemedikleri kaleler, köprüler, kervansaraylar, çeşmeler, camiler, yollar, anıtlar, türbeler, okullar, imarethaneler, kütüphaneler, çeşitli saraylar ve konaklar, barbarlığın eserimidir? Tarih, iyi incelenirse uzun ömürlü devletlerin, zamanına göre en iyi sosyal ve ekonomik yasaları çıkartıp uyguladıklarını görülür. Dünyanın en hareketli coğrafyalarında, din, dil, ırk ve kültür bakımından çok çeşitlilik gösteren, Balkanlarda, Kafkaslarda, Ortadoğu'da en az 500- 600 yıl kalıp, dünyanın lider ülkesi olmak, sadece kılıç kuvveti ile açıklanabilir mi?

Fatih'ten önce, bir çok defa kuşatılan, ancak bir türlü ele geçirilemeyen İstanbul'un alınması bir rastlantı olamaz. Onun ilme ve ilim adamlarına verdiği değer göz ardı edilebilir mi? İstanbul'u; onun zamanına kadar kuşatan hangi komutan çok iyi bir eğitim alıyor, 5-6 dil biliyor, bu gün bile modern orduların kullandığı havan topunu icat ediyor, devrinin en büyük ve en güçlü topunu döktürebiliyor ,tersane kuruyor, karadan gemiler yürütüyor, Avrupa' dan sanatçılar getirip

resmini yaptırıyor ,üniversite kuruyor,sosyal ekonomik ve ticari bir çok yasalar çıkartıyor ? Dünya tarihinde, çağ kapatıp, çağ açan Osmanlı Devleti'nin kuruluş yılı 1299 olarak kabul edilir.Oğuz Türkleri'nin Bozok Koluna ve Kayı Aşiretine mensup olan, Osman Bey'den ismini alan bu büyük Türk Devleti'ni 36 padişah yönetmiştir. Osmanlı Devleti 3 kıtada egemen olmuş, Akdeniz'i bir göl haline getirmiş ve 16. Yüzyılda, dünyanın lider ülkesi haline gelmişti.20.000.000 kilometre kare yüzölçümü ve 100.000.000nüfusaerişmişti. İlimiz; Osmanlı Devleti'ne ekonomisi ile hizmet ederken, pek çok siyaset ,ilim ve Din adamı ve şair yetiştirmiştir.

Tarihe damga vuran, birçok tanınmış Çorumlu arasında, en meşhur olanları şunlardır:

AŞIK PAŞAZADE

Elvançelesi köyünde 1392'de doğmuştur. Bir çok seferlere de katılmıştı. 1448 de yapılan İkinci Ko-sova Savaşında bulunmuş ve 55 yaşında olmasına rağmen bir düşman askeri öldürmüş ve padişah tarafından kendisine bir at hediye edilmiştir. İstanbul'un Fethi'ne de katılan

Aşıkpaşazade ilk Osmanlı Tarihçisidir. "Tevârih-i Al-i Osman-i" isimli eseri o zamanın Türkçe'si ile yazılmış çok değerli bir eserdir.88 yaşında ve 1481 yılında vefat etmiştir.

KOCA MEHMET PAŞA

İlimizin Osmancık ilçesindendir. İkinci Sultan Murat zamanında 10 yıl Baş Vezirlik yapmıştır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen Koca Mehmet Paşa 1439 yılında vefat etmiş olup, külliyesi(Aşevi, Hamam, Çeşme) mezarı Osmancık'ta yaptırdığı caminin bahçesindedir.

AKŞEMSETTİN

1390 -1459yıllarıarasındayşamış olup, Osmancıklıdır. Fatih'in hocalığını yapmış, büyük din ve tıp alimidir. "Hayatın Maddesi" isimli eserinde,ilk defa mikrop ve bakteri nazariyesini ortaya atmıştır. İstanbul'un fethine de katılmış ve Eyüb Sultan Hazretlerinin mezarının yerini bulmuştur.

EBUSUUD EFENDİ

İskilipli olup,1490-1574 yılları arasında yaşamıştır. II. Beyazıt'ın hocalarından olan Şeyh

Muhittin Yavsi'nin oğludur. Hem doğu, hem de batı ülkelerinde bile isim yapmış, büyük hukuk bilgini-dir. Sultan Süleyman'ın isminin başına Kanuni sözcüğünün eklenmesi onun çıkarttığı yasalar nedeni ile olmuştur. Kanuni'nin büyük güvenini kazanmış ve adeta onun sırdaşı olmuştur 1550 yılında Süleymaniye Caminin temelini padişahın isteği üzerine o atmıştır. Ayrıca Kıbrıs'ın Fethi Fetvasını da vermişti. "Hoca Çelebi" ve "İkinci Ebu Hanife" diye de anılırdı. II. Selim tarafından büyük saygı gören ve 30 yıl süren, Şeyhülislamlığı sırasında kazandığı çok büyük üne rağmen, bunu asla kötüye kullanmamıştır. Ayrıca ; şeriatı Türk örfüyle bağdaştırmasını bilmiş ve devlet düzenini bozmak istidadını gösteren tasavvufi cereyanlara karşı şiddetli cephe almıştır.

BALTACI MEHMET PAŞA

İlimizin Osmancık ilçesinde 1660 yılında doğmuştur. İstanbul'a gidip, sarayda odun taşıyıcılığı yapmış ve Sadrazamlığa kadar yükselmiştir. 1711 yılında ordunun başına geçip, Rus ordusunu Prut Nehri yakınlarında, çember içine almıştır. Bazı tarihçiler Baltacı'nın eline geçen büyük bir fırsatı

kaçırdığını iddia etmekte iseler de, bunun bir gerçek olmadığı anlaşılmaktadır. Prut Seferi, her taraftan tehdit edilen Osmanlı İmparatorluğunun, bir damla Türk kanı dökülmeden, muazzam bir zafer kazanmışçasına elde ettiği çok büyük bir başarıdır. Baltacı Mehmet Paşa, Ruslarla antlaşma şartlarını o kadar ezici ve mutlak bir tarzda kabul ettirmişti ki; ayrıca bir zafer, ona bu imkânları verebilirdi. Baltacı Mehmet Paşa, hiçbir Sadrazamın kılıç ile elde etmediği muazzam bir barış sağlamış, İmparatorluğu, yüceltmiş ve kuvvetlendirmiştir.¹² Charles'in ve Topkapı Sarayı'nın çevirdiği entrika ve iftiraların sonun da III. Ahmet tarafından Limni Adasına sürülmüş ve burada 1712 yılında, üzüntüsünden vefat etmiştir.

YEDİ SEKİZ HASAN PAŞA

1831 yılında kentimizin Gülabibey Mahal-lesinde doğmuştur. Kırım'da ve Kafkas Cephesinde büyük başarılar göstermiştir. Bir süre İstanbul'dan Çorum'a geri dönmüştür. Ancak İstanbul ve çevresinde ki eşkıyaların bastırılması için geri çağırılmıştır. Sultan II. Abdülhamit tarafından Beşiktaş Muhafızlığına atanmıştır. Kentimizde ki,

Saat Kulesi, Kütüphane, Hıdırlık Camii onun memleketine yaptığı başlıca hizmetleridir. Ayrıca bir çok Çorumlu fakir ve yetenekli genci okutarak, bu gençlerin Cumhuriyetimizin kuruluşunda faydalı olmalarını da sağlamıştır. 1902 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

İlimizden pek çokta şair çıkmıştır. Bunlardan bir kısmı, şairlikleri yanında, dini ve ilmi konular la da ilgilenmişler, çeşitli devlet görevlerinde bulunmuşlardır. Sayılar yüzleri geçer. Bunlardan bazıların isimleri şunlardır: Yeğen Gazi, Aşık, Dedem-oğlu, Kul Mustafa, Aşık Feyzullah, Hüseyin, Mehmed, İbrahim, Mustafa Vazih, Yusuf Bahri, Hacı Ali Arif, Hafizi, Deli Boran, Sefil Ahmet, Sabri Zeki ,Enver, İffet, Mehmet Arif, Fedai, Sefil Ali, Nafiz, Edna, Rıfat, Nakti gibi şairlerimiz beşeri ve sosyal konular ve doğa sevgisiyle dolu olup, çok değerli yapıtlar ortaya koymuşlardır.

16. Yüzyılda, çevresine göre yavaş yavaş gelişen ilimiz, daha sonraki yıllarda, Celali ve Karayazıcı gibi birçok isyanlar yüzünden, beşeri ve ekonomik büyük zararlara uğradı. Bu isyanlarla çok sarsılan ilimiz birçok savaşlar ve bilhassa ortalama yirmi yılda bir Ruslarla yapılan çarpış-

malar ve diğer deniz ve kara savaşlarında bir çok genç erkek Çorumlu nüfusun yok olması da acı bir gerçektir.

Örneğin; sadece Çanakkale Savaşında, ilimizin verdiği şehit sayısı 1500'e yaklaşmaktadır. İlimizde en büyük Osmanlı eseri Kızılırmak üzerindeki 1487 yılında yapılmış,259 metre uzunluğunda ve 512 yaşına basmasına rağmen halen kullanılan Koyunbaba Köprüsüdür. Bu köprü sadece Çorumlu için değil, İran'a uzanan, doğu sefer yolunun ana köprülerinden birisi olarak yapılmıştı.

Osmanlı yönetiminde Çorum, tarım, hayvancılık ve ormancılık yöresi olarak biliniyordu. İyi kaliteli un ve arpa çoğu yıllar vergi karşılığında toplanır, depo edilir ve gerekli yerlere gönderilirdi. Çorum ve İskilip merkezinde, Osmanlı Donanması için, sert buğday unundan hazırlanan ve çok uzun süre nemli ortamlarda bozulmayan peksimetler fırınlarda kızartılır ve İstanbul'a araba konvoyları ile yollanırdı. Üst sınıf yöneticilerin develerinin bir kısmı arpa ve saman bol olduğu için Çorum'da kışlatılırdı. İstanbul'un tereyağı ve et ihtiyacının yine bir kısmı ilimizden temin edilirdi. Orman

köylerinden elde edilen kereste gemi yapımı için Sinop ve Samsun iskelelerine gönderilirdi. Osmanlı Devletinin son yıllarına kadar, başta il merkezi olmak üzere ilçe merkezlerinde tarım, hayvancılık ve ormancılığa dayanan el sanatları ve yörede demircilik, bakırcılık önemli sayılırdı. Osmanlıların son yıllarında henüz, Avrupa'da suni boyalar yapılmadığı için, en iyi doğal boya elde edilen cehri bitkisi, ilimiz üreticilerine çok büyük gelir sağlıyordu. Bu nedenle; Çomar Deresi ve Sıklık Boğazı hep bu bitkilerden oluşan cehriliklerle kaplı idi. Aslında cehri bitkisinin Çorum'daki tarihsel geçmişi ta Hititlere dayanmakta idi.

Çorumlu Osmanlı Devletine ilmi ve irfanı ile, ürettiği çeşitli ürünlerle ve kahraman evlatlarının kan ve canlarıyla daima sahip çıkmıştır. Ancak; ilimiz bu büyük ve kapsamlı hizmetlerinin karşılığını, acaba Osmanlı yönetiminden yeterince alabilme imkanı bulmuş mudur ?...Sorusuna olumlu cevap verebiliyor muyuz ?...

Artık önemli olan, Osmanlı Devleti topraklarının bir kısmı üzerinde yer alan modern Türkiye Cumhuriyeti'nin 2000'li yıllarda, dünyanın ilk 10 ülkesi arasında yer alabilmesi yarışıdır. Bunu ger-

çekleştirmenin temeli, Türk Milletinin Milli Birlik ve beraberliğidir. Geçmişten ders almayanlar, gelecekte başarılı olamazlar !...Osmanlı Devletini, dünyanın lider ülkesi haline getirip, kültürü, kahramanlığı ve yönetimi ile cihana örnek olan, başı sıkışan nice Avrupa krallarına ve mazlum insanlarına kucak açan, gelmiş geçmiş, bütün Türk büyüklerini rahmetle anarken, ilimizde de onlara yakışan, anlamlı ve kapsamlı 700'üncü Yıldönümü Kutlama Törenlerinin yapılmasını, sayın ilgililerden diliyorum.

Kaynakça:

-Ebussuud Bibliyografyası Atsız M.E.

Basımeviİstanbul 1967

-Aşıkpaşaoğlu Tarihi A.N.Atsız Kültür ve Turizm Bak. Yay. 1985 -Sona Doğru Türkiye Tarihi A. De Lamartine 6, cilt Tercüman 1001 temel eser no.

43H. R. Uzman İstanbul

-Çorum 1967 ve 1973 İl Yıllıkları

-Çorum Tarihi 5. Hitit Fes.Kom. Çorum 198514. yüzyıldan

-Günümüze Çorumlu Şairler, Abdullah Ercan. Hitit Fes. Kom. Çorum 1991

60 YIL ÖNCE ÇORUM VE ÇEVRESİNDE YAPILAN BİR JEOLJİK ARAŞTIRMA

Çorumlu 2000 Dergimizin 7. Sayısın da " Çorum'un Jeolojik Vaziyeti Hakkında Muhtıra" başlıklı bir yazı yayımlandı. Bu yazı,Çorum Halkevi tarafından,1940 yılının Ağustos ayında hazırlanan Çorumlu Dergisinin 24'üncü sayısından orijinal alıntı olarak aktarılmıştı.

M.T.A. Enstitüsünün 25/3/1940 tarihli bu raporunu,E.Lahn isimli Jeolog hazırlamıştır

Uzun yıllar M.T.A. Enstitüsünde çalışan bu kişi ayrıca,Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin kuruluş yıllarında Coğrafya bölümünde çalışmış ve Türk Coğrafya Dergisinde de bir çok bilimsel yazılar yazmıştır. Adı geçen kişi,ülkemizin pek çok yerinde ve ilimizde çalışmalar yapmış ve yukarıda bahsedilen jeolojik raporunu hazırlamıştır.

60 yıl önce M.T.A. Enstitüsünün yayınladığı bu rapordan,hemen dört ay sonra haberdar olan ve

Çorumlu Dergisinde bu raporu neşredenleri kutlamak ve hayırla anmak gerekir...

Ancak ; kentimizin ve çok yakın çevresinin jeolojisinin ilk kez ortaya konduğu bu değerli rapordan şimdiye kadar yararlananlar oldu mu ? ...

Bilhassa ; şehircilik yönünden çok kıymetli olan bu rapordan 60 yıl içinde,gelmiş geçmiş hangi belediye başkanımız veya ilgili yöneticilerimiz haberdar olmuşlar veya faydalanmışlardır ?...

Bu rapora bir de, 1/100000 ölçekli bir jeolojik harita eklenmiştir. Haritada jeolojik formasyonlar ve Çorum Ovası'nın etrafındaki marjinal faylar gösterilmiştir. Üstelik bu fayların, şehir merkezine 2,5-3,5 km kadar yakın oluşları ve fayların depremlerle yakın ilişkisi nedeniyle kentte yapılacak konutların ve diğer inşaatların yapılışında, depremlere karşı önlemler alınması belirtilmiştir.

Kentimizde, bir kaç yıl önce Yukarı Ilıca Bağlarında sıcak su konusu gündeme gelince, 23/10/1998 tarihinde Çorum Haber Gazetesin de " Yukarı Ilıca'da Sıcak Su Var mı?" başlıklı

yazımı yazarken, bu değerli jeologun raporundan ve haritasından faydalanmışım.

Şimdi, yukarıda adı geçen yazımdan bir bölümünü aynen aktarıyorum: "... Şehrimiz ve çevresinde 1940'lı yıllardan beri M.T.A. Enstitüsü tarafından çeşitli araştırmalar yapılmıştır. E. Lahn isimli araştırmacının 1/100000 ölçekli Haritası'nda jeolojik bilgiler yanında fay hatları da gösterilmektedir. Bu faylardan birisi de Çorum Barajı ile, Yukarı Ilıca Bağları arasında geçmektedir.

Bilindiği gibi Türkiye de pek çok sıcak su kaynakları vardır. Bunlar genellikle fay hatları üzerinde bulunurlar. İlimizde de modern tesislere kavuşan ve işletilen, Mecitözü'ne bağlı Figani köyünde Beke Kaplıcaları bulunmaktadır. Ayrıca işletilmeyen Laçın ve Hamamlıçay sıcak suları da çok eskiden mevcuttur. İlimize çok yakın olan Havza, Hamamözü ve Sorgun kaplıcaları da şifalı suları ile tanınmaktadır. Ayrıca, sıcak su kaynaklarımız iç turizmimizde çok önemli bir etkindir.

Şimdi, Yukarı Ilıca ve çevresinden sıcak su çıkar mı ? Sorusuna bu açıklamalardan sonra cevap verelim.

- 1- Ilıca ismi gelişi güzel konulmamıştır. Buradan ılık sular çıkmaktadır.
- 2 - Bu alanda faylar bulunmaktadır. kaplıcalar genellikle faylar üzerinde yer alır.
- 3 - Bu alana yakın yerlerde (İsimleri yukarıda sayıldı) işletilen veya işletilmeyen sıcak su kaynakları mevcuttur.

İşte ; bu ana nedenlerle Yukarı Ilıca ve çevresinde, yer altında sıcak su vardır. Ancak 1000-1500 metre derine inebilecek ve oldukça pahalı sondajları yapabilmek gerekir. Üstelik, bu üç ana şart sadece Yukarı Ilıcada değil, Çorum Ovasının etrafındaki faylar boyunca da geçerlidir. Bir an önce sondajlar yapılırsa, kısa bir süre sonra modern kaplıcalara kavuşabilir. Bu durumda ilimizin kalkınmasında büyük bir atılım sağlayabilir.

" Not : 23/10/1998 tarihli bu yazımdan bir süre sonra, Yukarı Ilıca Bağlarında bir şahsa ait bağda yapılan bir sondajda 200 metre

derinliğe kadar inilmiş ve 30 dereceden daha sıcak bir suya rastlanmıştır.

Bunun üzerine ilgililerimiz, D.S.İ. Genel Müdürlüğü'ne baş vurmuşlar olumlu cevap almışlardır.

Her yıl , binlerce Çorumlunun başka illerdeki kaplıcalara gidip milyarlarca liralık harcamalar yaptıklarını biliyoruz. Bu nedenle çıkartılacak sıcak sularla yapılacak termal tesisler ilimizin ekonomisine büyük katkılar sağlayacaktır.

Şimdi bir an evvel,D.S.İ. tarafından derin sondajların yapılmasını ve olumlu sonuçlar alınmasını heyecanla bekliyoruz.

SELANIKLI MUSTAFA VE ÇORUMLU MUSTAFA!

Mustafa Kemal 1904 yılında Harp Akademisini bitirdikten sonra,1905'te Kurmay Yüzbaşı olarak 5.Ordu' ya tayin edildi. Şam, Beyrut, Hayfa ve Kudüs'te 3 yıl kadar görev yaptı.

5. Ordu'nun merkezi olan Şam'a gelen Mustafa Kemal, arkadaşı Kırşehirli Müfit ile iki odalı basit bir eve yerleştiler.

Bir gün Mustafa Kemal, Müfit ve diğer bir Subay arkadaşı olan Lütfi ile Şam'da Hamidiye Çarşısında dolaşmaya çıktılar. Çarşının bir yerinde, küçük bir dükkancıkta önemsiz alışverişlerle geçimini sağlamaya çalışan birisi ile tanıştılar. Burası Mustafa Efendinin İstanbul Pazarı adında bir tuhafiye dükkkanı idi.<1>

Bundan sonraki geçenleri "Tek Adam " adlı kitabın 1. cildinden aynen alıyoruz. <2> "Mustafa Efendi, ayağında kundura yerine nalın-la dolaşan babacan bir adam. Dükkânı rahat olmadığı için sandalye getirtip dükkânın önüne oturlar.

Mustafa Efendinin hali Mustafa Kemal'in dikkatini çekiyor. Dükkânın içini görmek istiyor. Boş denecek kadar hafif raflar. Ortada bir masa, ama masada ve bazı raflarda birçok kitaplar. Tıbbı, felsefeye, inkılâba hatta sosyalizme ait eserler. Anlaşıyor ki; Mustafa Efendi (Cantekin) aslında bir tıbbiyelidir. Fakat, hürriyetçi hareketlerinden dolayı yakalanmış, mektepten çıkartılmış, Şam'a sürülmüştür.

Mustafa Kemal onunla ilgileniyor. O gün kü tanışmadan sonra bir gece ve Mustafa'nın mütevazı evinde buluşmaya karar veriliyor. O gece Dr. Mustafa'nın söyledikleri kesindir:

-İhtilâl yapmalı, inkılâp yapmalı...

Mustafa Kemal bu fikirlere çoktan hazırdır. Tıbbiyenin son sınıfından çıkartılıp sürülen Mustafa ilave ediyor:

-İhtilâl yapmalıyız. Çok kıymetli arkadaşlarımız vardır. İnkılâp yapmalıyız !

Müfit ayağa kalkıp bağıyor:

-Behemal yapmalıyız !

Hepsi heyecan içindedir. Fakat Lütfi Bey bu hareketlere fiilen karışmak arzusunda değildir:

-Sizinle beraberim. Ama benden bir şey beklemeyiniz, diyor.

Mustafa Kemal durumu hallediyor:

- O Halde siz buradan derhal gidiniz.

Bizim bundan sonra konuşacağımız şeyleri duymanız iyi olmaz ! Lütfi Bey, dostça ayrılır. Ondan sonra konuşmalar başlar. İhtilâlden, bu uğurda ölmekten bahsedilir. Ama, Mustafa Kemal, ondan sonra da daima göstereceği hesaplı ve muvazeneli gayeciliği orada da gösterir:

-Mesele ölmekte değil, ölmeden idealimizi yaratmak, yapmak ve yerleştirmektir...

Bu kısa cümlede, onun inancı ve büyük hikaye-sinin ona daima hakim olan bütün bir prensipler sistemi vardır; Ölümü ve tehlikeyi göze almak, ama ölmeden muvaffak olmak, yaratmak, yapmak ve yerleştirmek... İşte gizli, ihtilâlcı "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti " orada ve o gece üç kişi arasında kuruldu.

Niçin Hürriyet ?... Niçin Vatan ?... Mustafa Kemal buna şöyle cevap verir:

-Ancak hür fikirli insanlardır ki,Vatanına faydalı olabilirler. Onlardır ki, Vatanlarını kurtarıp muhafaza kudretine malik olurlar...

Mustafa Kemal'in Suriye arkadaşları, o günlere ait renkli hatıralar nakletmişlerdir. Şam mahallelerinin sapa bir yerinde ve bir sürgün evinde üç kişi arasında "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"nin kurulduğu geceden sonra Mustafa Kemal'in uykuları kaçmıştır. Geceleri uyuyamaz. Şam'ın zenginleriyle orta hallileri kayısı ve üzüm kokan Birdan Nehrinin arkları ile sulanan Şam bahçelerinde "ya leyl " ve ud sesleri arasında geviş getirirken o, Şam'ın pis bir mahallesinde, daracık, eğri büğrü sokaklara açılan, kirli renkli,soğuk bir taş binanın iki çıplak kasvetli odacığında geceleri bunaltılar, sıkışıklık, sıcak ve bıkkınlık hakimdir. Mustafa Kemal,odasının taş döşemeleri ve taştan soğuk yalnızlığı içinde yarı çıplak, bir aşağı, bir yukarı dolaşır, kükrer. O zaman çevresini saran ve kendisini boğacak gibi olan bu sefalet içinde bazen isyan eder, bazen de gerçeği olduğu gibi kabullenmeye çalışır:

-Vatanımız bu, Milletimiz bu. Bunlar lââyık görülen bu sefaletin bir sorumlusu olması lazım. Ama bu sorumlular bu zavallılar değil!

Ve kendisine gene, ruhundan dayanaklar arar. Gene Namık Kemal'e sarılır:

'Hakir düştüyse millet şanına noksan gelir sanma,

Yere düşmekle cevher sâkıt olmaz ; kadr-ü kıymetten'

Bu imanı sanki çevresinde de duyurmak, göklere de haykırmak ister gibi küçük, dar, demir parmaklıklı penceresine saldırır.

Hıncından çaresizliğinden yumruklarını sıkar, şakaklarını sıkar,bazen de duvarları yumruklar

Evde duramaz. Sokağa fırlar. Çalgılı bir bahçeye sığınmak ister. Bir manolya ağacının altında bir boş masa bulur.....

Bahçeden çıkar. Nehre doğru yürür. Ne yapmalı, nereye gidecektir? Hiç! Bir bataklığa düşmüş, bir batağa yakalanmış gibidir. Her şey sefil, her şey ümit kırıcı, kırmızı zırlı, siyah pantolonu, yakalarında kurmay armaları parlayan beyaz, sırma apoletli ceketıyla yaz

kıyafeti içinde, bir eli ile kılıcını taşıyarak gelişigüzel yürür. Etrafını çeviren aşağılıklar, ümitsizliklerde boğulacak gibidir. Yalnız gök ışıltılı yanar. Evet gök bütün şark ve kuru güney gecelerinde renk ve esrar veren gök; tarihin bütün peygamberlerine dişli bir iman, şairlere, bilim adamlarına enginlik, fatihlere uçsuz bucaksız ihtiraslar veren o berrak, mavimsi ışıltılı ve temiz gök, yeryüzünün bütün bu kirlerini ve düşkünlüklerini örter, siler süpürür.

Mustafa Kemal gene ümitlenir. Gene kendini bulur. Yürüyecektir. Dönmeyecektir ve bir gün mutlaka başaracaktır. Neyi? O, belki biraz belirsiz! Ama niçin belirsiz olsun? Vatan ve Hürriyet Cemiyeti var ya! Evet, Vatan ve Hürriyet ! O artık gizli bir cemiyetin bir ihtilâl teşkilatının başıdır. Vatan ve Hürriyet teşkilatının...

Bu cemiyet gerçi Şam'ın pis bir mahallesinde, fakir bir sürgünün, göze kitaplardan başka bir şey çarpma yan kasvetli, çıplak demir parmaklıklı taş odasında kurulmuştur.

Artık bir ihtilâl cemiyeti vardır ve davası bütün imparatorluğu kurtarmaktır. Düşünceleri bu dayanağı bulunca adımları sertleşir. Baş yukarı-

da, vücudu dik, sanki yarın altın bir tahta çıkacak bir yolda ve muzaffer bir ordu önündeymiş gibi koşarcasına ilerler. Güneyin Nebilerine, düşünürlerine, fatihlerine ilham ve heyecan veren ışıltılı ve uçsuz bucaksız esrarlı gök'ü onu da sarmıştı. Kendini bir ordu kadar güçlü ve bir ordu kadar yenilmez duyar. Evet niçin ümitsizlik?

Niçin yalnızlık? Onun artık kocaman bir ihtilâl komitesi var. Şimdi O, bir ihtilâl cemiyetinin başıdır. Yarın padişahı devirecektir.

Vatanı kurtaracaktır. Hürriyeti getirecek ve önünde kim bilir ne yollar açılacaktır. Gerçi üç kişidirler. Mustafa Kemal Sürgün tıbbiyeli Mustafa ve Müfit. Ama bu üç kişi üç imanlı ve birleşmiş insan değil mi? Yeter!

Gece ilerlemiştir. Şam sokakları artık tenhadır. Ama O, Şam'ın neresinde olduğunu, nerelere gittiğinin bile farkında değildir. Yolunu sanki kendi içinde bulmuş-tur. Sanki, kendi içinde yürür, hem yürür hem gök'e haykırır:

'Elde tedvir-i âlem, bir mekinin kuvve-i azmi,

Cihan titrer sebat-ı pây-i erbâb-ı meta-
netten’

Evet, değil üç, hatta inanan ve direnen tek
bir adamın bile ayaklarının altında Dünya titrer
, böyle bir tek adamın bile azmi ve kuvveti âlemi
idare edebilir.

- Ne doğru söz,ne doğru söz diye kendi
kendine konuşur ve durmadan yürür.....“

CUMHURİYETİMİZİN 75. YILI KUTLANIRKEN

Bütün Türkiye'de olduğu gibi, Cumhuriyeti-
mizin 75. Yıldönümü Çorum'da da şimdiye kadar
görülmemiş bir coşku ile kutlandı.

Kutlamanın zirvesi 29 Ekim günü olmakla
beraber, günlerce önceden ve halen birçok
kutlama faaliyetleri sürmektedir. Bu faaliyetler
28 Ekim 1999 tarihine kadar sürecektir.

Kutlamalar, Cumhuriyetimizin kurucusu
ATATÜRK'ÜN aramızdan ayrılışı olan 10
Kasım'da 60.Yıl anma töreni ile birleşecektir.

29 Ekim günü Gazi Caddesinde yapılan tören
Vali, Garnizon Komutanı ve Belediye Başkanının
törene katılanların bayramlarını kutlamaları ile
başladı. On binlerce Çorumlu töreni
baştan sona kadar büyük bir heyecanla izlediler.

Kutlamalar, Cumhuriyetimizin kurucusu
ATATÜRK'ÜN aramızdan ayrılışı olan 10 Kasım-
la da 60.Yıl anma töreni ile birleşecektir.

Sayın Valimiz Atıl Üzelgün'de günün
anlam ve önemini bildiren konuşmalarını yaptılar.
Konuşmalarının bazı pasajları şöyleydi:

"ATATÜRK ; Hürriyet olmayan her memlekette ölüm ve izmihlâl vardır. Her terakkinin ve kurtuluşun anası hürriyettir. Hürriyet ve istiklâl benim karakterimdir.”

"Demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile işlerlik kazanması, hem halkımızın, hem de devletimizin birinci isteği konumundadır. Bu Türkiye Cumhuriyetinin de bir teminatı niteliğindedir. Demokrasimizin ve Cumhuriyetimizin ikinci teminatı ise, güçlü bir ekonomiye sahip olmaktır. Türkiye ekonomik devrimini yapmak, ekonomisi içinde bütün vatandaşlarımızı mutlu edecek bir konuma getirmek durumundadır. Türkiye Cumhuriyetinin ayakta durmasının üçüncü teminatı da yüksek bir savunma gücüdür.“

"Ülkemizin yer aldığı coğrafyada bu üç teminata sahip belki de tek ülke Türkiye'dir. İşte bu nedenle, ülkemizin göz bebeği, art niyetlilerin ise göze batan karaçalıdır. Sevgili Çorumlular! Demokrasi, güçlü ekonomi ve güçlü savunma; Türkiye Cumhuriyeti'nin daha çağdaş, daha kalkınmış, daha bağımsız bir biçimde ilelebet payidar kalmasını sağlayacaktır.”

"Sevgili Çorumlular! Büyük önderimiz; 10. Yıl Nutkunda; 'Ebediyete akıp giden her on senede bu büyük millet bayramını daha büyük şereflerle, saadetlerle huzur ve refah içinde kutlanmasını' önermiştir.”

"Dilerim, Türkiye Cumhuriyeti bağımsız, çağdaş, demokrat, laik, Atatürkçü, Anayasal ilkeler çerçevesinde sonsuza değin sürüp gider. Dilerim bu süreç içinde gelecek günler ülkemize ve tüm halkımıza iyilikler, güzellikler, kolaylıklar ve mutluluklar getirir. Bu dileklerle tüm Çorumlulara sevgi ve saygılarımı sunuyorum “

Daha sonra yapılan konuşmalar, okunan şiirler ve halk oyunları dikkatle izlendi. Çeşitli derecelerdeki okullarımızın resmi geçit törenine çok iyi hazırlandıkları belli oluyordu. Çeşitli derneklerimizin, kuruluşlarımızın ve Kahraman Mehmetçiklerimizin geçişlerini gururla izledik.

Gece yapılan havai fişek gösterileri de muhteşemdi. 29 Ekim günü Çorum'da çıkan gazetelerde Cumhuriyetle ilgili pek çok ve kapsamlı yazılar yayımlandı.

Eski Çorum Valisi, şimdi Kayseri Valisi olan Sayın Mustafa Yıldırım'da Çorumluların

bayramını basın yoluyla bir mesajla kutladı. Çeşitli fabrikalarımızın, bankalarımızın, siyasi partilerimizin, meslek kuruluşlarımızın ve odalarımızın, derneklerimizin çeşitli dershanelerin alışveriş merkezlerinin inşaat ve turizm şirketlerinin ve bu gibi pek çok kuruluşun kutlama mesajları ile, gazetelerin bazıları 30 sayfayı buldu, bazı gazetelerimizde çeşitli ilaveler 75. Yıl özel sayıları düzenlediler.

Düzenlenen Cumhuriyet baloları, çeşitli paneller ve konferanslar, musiki konserleri, mehter takımı gösterileri, çeşme açılışları, bahçe düzenlemeleri, sportif faaliyetler, resim ve fotoğraf sergileri, ağaç dikimleri ve daha pek çok sosyal ve kültürel faaliyetler ile gerçekten de 75. Yıl kutlamaları, Milli Birlik ve beraberliğimizin pekiştirilmesinde çok yararlı olmuştur.

Sonsuza kadar,
TÜRKİYE CUMHURİYETİ ÇOK YAŞA!

.

OBRUK BARAJI

İlimizde,75 yıllık Cumhuriyet Tarihimizin en büyük yatırımı Obruk Barajıdır. Baraj D.S. İşleri'nin kontrolünde olarak,Limak İnşaat Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi tarafından yapılmaktadır.Başlama tarihi 1996,bitiş tarihi 2002 yılıdır.

Obruk Barajı,Çorum il merkezine kuş uçuşu 28, Laçın ve Oğuzlar'a 7, Dodurga'ya 11, Osmancık'a 22 ve İskilib'e 30 km. Uzaklıktadır. Barajın doğusunda 1500 metre yükseklikteki

Algöz,batısında 1376 m. yükseklikteki Dede Dağı bulunur. Bu iki dağ arasında Kızılırmak dar ve uzun İbik Boğazı içinden,hızla kuzeydoğuya doğru akar. Obruk Barajı işte bu İbik Boğazının bulunduğu yerde inşa edilmektedir.

Baraj alanını,jeolojik yapısında volkanik andezit napları çok önemli yer tutar. Alagöz Dağı, paleozoik kompleks eski bir küttedir. Irmağın akış yönünün tersine doğru gidildikçe aglomeralar, tüfler ve radiolitler gibi oluşumlar vadiye renkli ve hoş bir görünüm kazandırır.

Baraj tabanı,Türkiye'nin birinci derecede deprem alanı içindedir. Bir çok eski ve yeni faylar, sıcak su kaynakları ve heyelanlar,bölgenin jeomorfolojik yapısında göze çarpmaktadır.

Barajın başlıca iki amacı vardır.

1-Elektrik enerjisi elde etmek,

2-Sulama yapmak.

Baraj bittiğinde 1 yılda 473.000.000 kw./ saat enerji üretecektir. Üretilen enerji ülkemizin enterkonnekte sistemine aktarılacaktır.sol sahil sulaması olan projeye,sağ sahil sulaması da eklenmelidir. Çünkü, gölün alanı 50.2 km² olacaktır. Su altında 20 köyün arazisi kısmen,Karlık Köyünün de tamamı kalacaktır.

Ayrıca Çorum - İskilip karayolu üzerindeki Kızılırmak Köprüsü de sular altında kalacağından, 1247 m. Uzunluğunda ve daha yüksek, ışıklandırılmış bir köprü de yapılacaktır.

Obruk Barajının enerji ve sulama dışında, balıkçılık, su sporları, turizm ve çevre arazilerinin değerlendirilmesi gibi bir çok yan faydaları da olacaktır. Ayrıca ; oluşacak büyük bir gölün çevrenin ikliminde olumlu etkileri olacağı kesindir.

Halen günde 900 kişinin çalıştığı barajın ilimiz ekonomisi için büyük bir güç olacağı anlaşılmaktadır. Baraj inşaatının henüz 1 / 3 bitirilmiştir. İnşaatta yakın çevre köylerden, her gün yüzlerce işçi çalışmaktadır.

Türkiye'nin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak'ta henüz 5 adet baraj vardır. Bu Gün ülkemizin akarsularından % 30 oranında faydalanıyoruz.

İlimiz sınırları içerisindeki uzunluğu 200 km.ye yaklaşan Kızılırmak üzerinde çok Elverişli baraj yerleri vardır. Şimdiye kadar boşa akmış sayılan sularımız artık Obruk Barajı ile tanışmaktadır. Ancak,ülkemizin hızla artan enerji ihtiyacı,daha pek çok barajların yapılmasını gerektirmektedir.

Barajın aksatılmadan, 2002 yılında hizmete

girmesi, bütün Çorumluların arzusudur.

İlimizin diğer büyük projeleri de mutlaka tamamlanmalıdır. Bunlarda bilindiği gibi, doğal gaz boru hattı, demiryolu hattı, hava alanı ve üniversitemizdir.

İşte bu ana projelerle ilimizi 3.binli yıllara taşıyabiliriz. Bunları gerçekleştiremez 24 Eylül 1998 Perşembe günü Kızılırmak'ın Obruk derivasyon tüneline akıtılması törenine Sayın Cumhurbaşkanımız Süleyman DEMİREL ve diğer ilgililer katılmışlardır. DEMİREL;Yaptığı konuşmada "Türkiye durmuyor, durmayacak. Bu günkü

Türkiye dünden güzeldir. Yarın ki Türkiye bugünkünden güzel olacaktır." Ayrıca, toprakları sular altında kalan vatandaşlarımızın gönüllerini rahat tutmalarını istemiş ve kesinlikle haksızlık yapılmayacağını belirtmiştir. Obruk Barajı ve Hidroelektrik santraline ait bazı teknik bilgiler:

Baraj Gölü Alanı : 50.2 km²,
Baraj Gölü Uzunluğu : 38 km.
Baraj Hacmi : 661.110.000 m³
Baraj Tipi :Kil çekirdekli yarı geçirimli
Baraj Beton Hacmi :400.000 m³
Kret uzunluğu :504 m.
Kret Eni :12 m.
Nehir tabanından Yüksekliği : 67 m.
Temelden Yüksekliği :125 m.
Derivasyon Tüneli Uzunluğu : 655 m.
Derivasyon Tüneli Beton Çapı : 10 m.
Derivasyon Tüneli Debisi: 1040 m³/sn.
Dolu Savak Tipi :Karşıdan alışı kapaklı
Dolu Savak Boşaltım Kapasitesi: 5000 m³/sn.
Kapak Sayısı ve Cinsi:4 adet,radyal kapak
Enerji Tüneli ve Tipi: 2 adet,dairesel
Enerji Tüneli İç Çapı: 7 m.
Sulama Yapısı ve Tipi:Dairesel

Sulama Cebri Boru Çapı :2 m.
Santral Tipi:Düşey eksenli,Francis,
Brüt Maksimum Düşme: 65.6 m.
Üretilen Enerji toplam:473.000.000 kw. Saat/yıl
Barajın Kazı ve Dolgu Toplam: 25.000.000.000 m³
NOT:Obruk Barajı hakkında ÇORUMLU 2000 Dergisine teknik bilgiler veren D.S.İ. proje İnşaat Mühendisi Sayın İbrahim Hakkı ŞENÖZ'e ve Obruk Şantiye Şefi Mehmet KARACA'ya teşekkür ederiz.

İLİMİZİN CAN DAMARI KIZILIRMAK

Yeryüzünün temel yaşam maddelerinden birisi de sudur. Tarihi süreçte akarsulara sahip olan ve onları iyi değerlendiren toplumların, yüksek kültür ve medeniyet düzeyine ulaştıklarını görüyoruz.

Dicle ve Fırat'ın suları, Mezopotamya, Nil'in suları Mısır, Kızılırmak ve Yeşilırmağın suları Hitit medeniyetlerinin temellerini oluşturmuşlardır.

21'ci Yüzyıla girerken, çok hızlı artan Dünya nüfusu, suyun önemini daha çok artırmıştır. Bilhassa, kurak, yarı kurak ülkeler için su, şimdi ekonomik boyutu da aşmış, bu ülkelerin siyasi projelerinde en ön plana çıkmıştır.

Komşularımızdan Suriye ve Irak'ın biz e karşı başlattığı ve inatla sürdürdüğü dış

politikalarında suyu öne çıkardıklarını açıkça görüyoruz.

Şimdi Kuzey Kıbrıs'a balonlarla içme suyu gönderiyoruz. İsrail'de bizden para ile su satın almak istiyor.

Çok yakında da, petrol ve doğal gaz boruları gibi, ülkeden ülkeye su taşıyan, uzun boru hatları göreceğiz.

Türkiye, yılda dört mevsimi yaşayan elverişli iklimi ile Dünyanın zengin akarsularına sahiptir. Üstelik ülkemizin çeşitli yeryüzü şekilleri de akarsularımıza pek çok özellikler kazandırmıştır.

İlimiz alanının 2/3'nü sularını Kızılırmak, 1/3'nün sularını da Yeşilirmak, Karadeniz'e taşır.

Bilindiği gibi, Türkiye'nin ve ilimizin en uzun akarsuyu Kızılırmak'tır. Uzunluğu girintili, çıkıntılı olarak 1355 kilometredir. Sivas'ın doğusundaki Kızıladağ'dan doğar. Kaynak yüksekliği 2000 metredir. Ortalama eğimi 0 / 00 1.48 dır. Sularını topladığı alanı 76.250 kilometre karedir. Sırası ile ;Sivas, Kayseri, Nevşehir, Kırşehir, Kırıkkale, Çankırı, Çorum,

Sinop ve Samsun illerinden geçer. Büyük bir delta ovası yaparak Karadeniz'e ulaşır.

Türkiye genç, engebeli, yüksek yer yer düzlükleri ve kırıkları Olan, kısaca çeşitli jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri olan bir ülkedir .Bu nedenle akarsularımızın en belirgin özelliği "DERİNDE AKMALARI"dır.

Akarsulardan maksimum fayda elde etmemiz için bu suları kendi yatakları içinde yükselterek, yer düzeyine çıkartmak gerekmektedir Bunun yolu da, akarsuların elverişli yerlerine bir set yapmaktır. Bu set gerisinde biriken suyun düzeyi yükselir ve geriye doğru bir göl oluşur. Baraj da biriken sular, teknik yöntemler ve araçlarla aşağıya doğru hızla düşürülüp, dinamolar çalıştırılır. Elektrik enerjisi elde edilir. Baraj önündeki topraklar sulanır. Da ha bol ürün alınır.

Ayrıca barajlar, erozyonu önlemede, akarsuyun rejiminin düzenlenmesinde, çevrelerinin ikliminde, balık üretiminde, su sporlarında, turistik tesisler yapımında ve daha bir çok alanda faydalar sağlar.

Kısacası, akarsularımız Türkiye ve ilimizin ekonomisi için çok büyük bir potansiyel taşıyorlar. Ancak biz bunlardan ne kadar yararlanabiliyoruz?

Kızılırmak'ın yaklaşık 1/7 si ilimizin topraklarından geçiyor. Yüzlerce de irili ufaklı kolları var. İlimizde uzun yıllar Valilik yapmış olan sayın Mustafa Yıldırım'ın Kızılırmak için söylediklerini üzümlere aktarıyorum:

"Tarımda verimliliği artırmak için mutlaka sulu tarıma geçerek, ekilebilen ürün çeşitlerini çoğaltmamız gerekir.

İlimiz hudutları içerisinde 182 km. olan Kızılırmak üzerinde Devlet tarafından yapılmış bir tane baraj ya da sulama bendinin bulunmaması üzüntü vericidir. Devletin hiçbir desteği olmadığı halde çalışkan Çorum çiftçisi Kızılırmak üzerinde çeltik tarımı yapmakta ve Türkiye pirinç üretiminin %18'ini yetiştirmektedir. Halen Çorum' da sulanabilir arazinin ancak 1/3'ü Sulanabilmektedir.

Tarımda verimliliği artırmak için, tüm yerüstü ve yer altı sularından faydalanıp her karış toprağı sulamalıyız. Kızılırmak üzerinde planlanan baraj ve sulama bentlerinin en kısa zamanda

yatırım programına alınmasını dilemekteyim"
<1> Bu candan gerçekçi sözleri söyleyen, şimdi de Kayseri Valisi olan Sayın Mustafa Yıldırım'a teşekkür ederiz.

Son yıllarda ülkemiz enerji konusunda tekrar dar boğazlara girdi,bu nedenle çok öteden beri hazırlanmış ve raflarda,dosyalarda tozlanmış "Obruk Barajı" * projesi nihayet inşaat safhasına erişti.

Çorum ili için,en büyük yatırım olan bu proje, ödeneklerinde bir aksama olmaz ise 2002 yılında bitirilecektir. Hızla yapımı devam eden ve Kızılırmak'ta doğması beklenen Obruk'un bir an evvel Dünya'ya gelmesini ilimize ve ülkemize ışık, bereket getirmesini hepimiz heyecanla bekliyoruz.

Kaynak:1 Çorum ve Tarım.İl Tarım Md.1995
Çorum

ESKİ ANKARA CADDESİ

Bundan 40 - 50 yıl evvel,şehrimizin en işlek caddesi eski Ankara Caddesi idi. Saat Kulesinden başlar, şimdiki Kuyumcular Caddesinden geçer ve Kubbeli Camiinden itibaren kıvrılarak devam ederdi. Dar yolun, iki tarafında tahta kepenkli, çeşitli dükkanları ,güler yüzlü esnafı ve hanları ile her gün uğradığımız çok hareketli bir cadde idi. Eski Belediye binası da, caddenin ortalarında bulunmaktaydı. Karşısındaki boşlukta da, İtfaiye bulunuyordu.

Daha sonraki yıllarda, merkez Saat Kulesi olmak üzere birçok ana caddeler açıldı. Bu caddelerin en geniş de, şimdiki Gazi ve İnönü Caddeleri oldu. Bu caddeler açılırken, bazı kişiler eni 30 metreyi aşan bu yolları çok geniş buldular. Şimdi ise,şehrimizin bütün ana caddeleri ve sokakları araç ve insan trafiğini taşıyamaz hale geldi. Hemşehrilerimizin

yaya kaldırımlardan ve sokaklarda rahatça yürümeleri bile zorlaştı. Kısacası; Çorumlu Çorum'a sığmaz oldu. Şehrimizin hızla artan nüfusu, arsaların süratle değer kazanması, Belediye işlerini de zorlaştırdı.

Geçtiğimiz günlerde,eski Ankara Caddesi-nin Belediyemiz tarafından restore edilip, modern hale getirilmesine çok sevindik. Yayaların ve esnafın sevincine ortak olduk. Güzel zemin döşemesi, lambaları ve yer altına alınan elektrik şebekesi ile de, örnek bir mekan oluştu. Artık, eski Ankara Caddesinde görüntü kirliliği yok ! Her şey estetik!

Ancak önemli olan vatandaşın parası ile yapılan bu güzel eserin bozulmaması, el birliği ile daha güzel hale getirilmesi ve bu gibi mekanların daha da çoğaltılması gerekir.

Sayın Belediye Başkanımız, Prof. Dr. Arif ER SOY'UN sokağın açılışında dükkanları tek tek dolaşıp "Sokağınıza sahip çıkın, onu iyi

koruyun, sokağı size emanet ediyorum" demesi beni çok duygulandırdı.

Şehrimize bu örnek sokağı hazırlayanlara bir Çorumlu olarak sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şehrimizi uzun süre görmeyip de tekrar görenler, hayretlerini gizleyemiyorlar. Bu gelişmeyi sağlayan gelmiş geçmiş bütün Belediye Başkanlarımıza saygılar sunarken, aramızdan ayrılan eski Belediye Rahmetle anıyorum

TÜRK MİLLETİ ÇOK YAŞA,VAROL

Biz Türk'ler vatanımızı çok severiz.
Gerektiğinde topraklarımız için hepimiz canımızı seve seve veririz.

Orta Asya'da büyük bir Türk devleti kuran Oğuz han vatanı için şöyle diyor ! " Vatan,ölü sağ bütün Türklerindir.

Vatanın mukadderatı üzerinde, yalnız bu gün yaşayanların değil,onun bağrında gömülü bulunanlarında reyi vardır. Atalarımızın can vererek bize emanet bıraktıkları bu vatan toprağını, bizimde çocuklarımıza tas tamam devretmemiz bir namus borcudur. Şimdi , kıyasıya dövüşmeden tek karış topraktan dahi fedakarlık yapamayız.

"Beyler; namussuz yaşamaktansa namus ile ölmek yeğdir."

İşte atalarının bu sözlerini tutan Oğuz Türkleri 26 Ağustos 1071'de,Anadolu'nun kapılarını bir daha kapanmamak üzere bizlere açtılar. Türk ve

Dünya tarihinin çok önemli dönüm noktalarından birini oluşturan bu sonucu,Sultan Alp Aslan'ın kazandığı Büyük Malazgirt Zaferine borçluyuz.

Yirminci Yüzyıl başlarında , siyasal ortamdan yaralanan düşmanlarımız,bir Haçlı ordusu gibi tekrar Anadolu'ya saldırdılar. Amaçları,Türkleri Anadolu'dan atmak ve bu cennet topraklarda bir çok devlet kurmaktı. Yunan askerlerini İzmir'e çıkarttılar. Kısa eteklikli Efzon askerlerini "Megalo-İdea"ları peşinden iterek Polatlı'ya kadar sürdüler. Yunan orduları her tarafı yakıp yıkarak,her türlü insanlık dışı davranışlarını pervasızca sergileyerek,Avrupalı destekçilerin gözlerine girmeye çalıştılar.

Düşmanlarımızın en büyük yanlışları da, Türk Tarihini iyi bilmeyişleri oldu ! Her türlü iç ve dış olumsuzluklara karşın, sonsuz vatan sevgimiz bizi, kadın-erkek,genç-ihtiyar demeden korkusuzca düşmanlarımızın üzerine sevk etti. Oğuz hanın "Namussuz yaşamaktansa namus ile ölmek yeğdir"

sözü, Mustafa Kemal'de şöyle tezahür etti.
"Halbuki, Türk'ün onuru, kendine güveni ve yetenekleri çok yüksektir. Böyle bir ulus tutsak yaşamaktansa yok olsun daha iyidir. Öyleyse, YA İSTİKLAL YA ÖLÜM" sözlerindeki gücü anlayamadılar !

İstiklal Savaşımızın dönüm noktası olan Sakarya Zaferinden sonra, 26 Ağustos 1922'de ,artık şımarık düşmana gerekli dersi vermek zamanı gelmişti . Yunanlıların öğündükleri ve arkasına saklandıkları siperleri Mehmetçiğe birkaç saat bile dayanamadı.

Afyon kurtarıldı. Panik içinde kaçan düşman Dumlupınar'da sarıldı, 30 Ağustos 1922 günü Baş Komutan Meydan Muharebesi ile de tamamen yok edildi. Yunan ordusu Baş Komutanı General Trikupis'i esir aldık. Sonra da ülkesine saldıık !Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Savaşı 1071 Malazgirt Zaferinin ikinci halkası oldu. Anadolu'nun sonsuza dek Türk

yurdu kalacağı böylece ispatlandı. Atatürk bu büyük başarıyı şöyle yorumlar; "Her evresi ile düşünülmüş,hazırlanmış ve yönetilmiş,sonu zaferle bitirilmiş bu hareket, Türk Ordusunun, Türk Subayının ve Komuta Kurulunun yüksek güçlerini ve yiğitliklerini tarihte bir daha saptayan büyük bir eserdir.

Bu eser,Türk Ulusunun özgürlük ve bağımsızlık düşüncesinin ölümsüz anıtıdır. Bu eseri yaratan bir ulusun çocuğu,bir Ordunun Başkomutanı olduğum için sevincim ve mutluluğum sonsuzdur.“

Ağustos ayını da tarihinde parlak zaferlerle süsleyen kahraman, eşsiz büyük Türk Ordusu ve onu bağrından çıkaran yüce Türk Milleti, çok yaşa varol !

Kaynakça:Nutuk1995

TEŞEKKÜRLER AYGAZ A.Ş. !

Kentimizde Haziran ayının ikinci yarısında "Çorum 19. Uluslararası Hitit Fuar ve Festivali" yapıldı. Çorum ilini, çevresinde ve Türkiye'de tanıtmak için, çok yararlı olan bu festivali 19 yıldır geliştirerek ,bu günlere kadar getirenlere, bir Çorumlu olarak teşekkürlerimi sunarım. Son yıllar da yapılan festivallerde ,bilhassa kültür ve sanat ağırlıklı aktivitelerin daha da nicelik ve nitelik kazanması,ilerisi için çok daha ümit verici olmuştur.

Bu güne kadar yapılan festivallerin bütün yükünü, Belediye ve Özel İdare çekmiştir. Halbuki , 2000'li yıllara girerken,bu festivali ismine yakışır bir şekilde ve bütün Çorum İlini temsil edecek büyük organizasyon ile gerçekleştirmek gerekir. Bilindiği gibi,ilimiz birkaç il büyüklüğün de ve 600.000 kişilik bir nüfusa sahip olup, coğrafi konumu ve mevcut potansiyeli ile büyük avantajlara sahiptir. Üstelik,Çorum "Türkiye ekonomisinin son yıllarda doğal olarak geçirdiği,klasik tarım hayatından,sanayie doğru yön değiştiren bir büyük transformasyon" yaşamaktadır.

Çalışkan Çorumluların son yıllarda ve sadece kendi başlarına oluşturdukları "Anadolu aslanları veya kaplanları" bu değişimin sonuçlarıdır. Türkiye'den yüzyıllarca önce sanayileşmiş ve bugünün gelişmiş ülkelerinde yapılan fuar ve festivaller,iyi organize edilir,finans kaynaklarını " Sponsorlar" karşılar ve yerel yönetimlere yük olmadıkları gibi ,büyük kazançlar ve tanıtım sağlarlar.

Son yıllarda da Türkiye'de yavaş yavaş sosyal ve kültürel etkinliklerin finans kaynaklarını " Sponsor " firmaların karşılamaya başladıklarını kıvançla görmekteyiz. Bunun örneğini de 21.6.1999 Pazartesi günü,Festival Programı içinde yer alan " AYGAZ TİYATROSU"nun etkinlikleri ile yaşadık. Çorumlu hemşehrimiz Sayın Tuncer Cücenoglu'nun 1997 yılında Ankara Devlet Tiyatrosu'nda oynanan " Boyacı " isimli tiyatro eserlerini, bizler de Çorum Devlet Tiyatro Salonu'nda izledik ve dakikalarca alkışladık." Boyacı"nın "AYGAZ TİYATROSU" tarafından Çorum'dan başka 16 ilimizde daha oynayacağını öğrenmek bizleri daha çok mutlu etti. Bir çok

yabancı dile çevrilen ve yabancı ülkelerde de oynanan iki bölümlük komediyi hazırlayan hemşehrimiz Sayın Cücenoglu, tanıtım broşüründe şöyle diyor: " Gülmeye en çok gereksinim duyduğumuz bu günlerde,başta kendi insanlarımız olmak üzere,dünyanın tüm insanlarını,'Boyacı' ile biraz güldürebilirse ne mutlu bize !"

Eserin baş oyuncularından Sayın Şemsi İnkaya da: "Düşümüzü AYGAZ TİYATROSU' nun çatısı altında gerçekleştirirken AYGAZ AİLESİ'ni hem oyuncu arkadaşlarım adına,hem de kendi adıma teşekkür ederim" diyor. Ben de ; 39 yıl önce 1 Temmuz 1960 tarihinde Çorum'da yayınlanan "Hüryol Gazetesi"nde " ÇOK YAŞA KOÇ'UM " başlıklı şöyle bir köşe yazısı yazmıştım. Bu yazımın ilk bölümünü aynen aktarıyorum: "Sayın Vehbi Koç'un hazineye 26 kilogram altın ve 1 milyonluk hastane,ayrıca onun idare ettiği müesseselerin de 235 bin lira para ve 250 adet altın bağışladıklarını iftiharla öğrendik KOÇ ; Türkiye'nin hatırı sayılır zenginlerindendir. Allah daha çok versin ! Çünkü o kazandığı helal parayı yalnız tekrar para kazanmak için

kullanmamış,hayır dua,sevap almak için kullanmıştır. Milyonlarını seve seve başkaları için karşılık beklemeden harcamış ve harcamakta olan bir vatanseverdir. O ; dünyada maddeye değil, manevi değerlere önem veren hakiki bir zenginimizdir."

İşte ; 39 yıl önce yazdığım köşe yazımın ne kadar yerinde ve gerçek olduğunu aradan geçen uzun yıllar gösterdi. Rahmetli Koç'un kurduğu yüzlerce şirketten sadece birisi olan "AYGAZ A.Ş. nin de ilimizin festivaline "Sponsorluk" yaparak katılımı ile "Sosyal paylaşım"ın en güzel bir örneğini verdiğini ve büyük kurucusunun yolunda olduğunu sevinerek gördük.

Ekonomik kalkınmanın, kültür ve sanatla gelişebileceğine yürekten inanan rahmetli Vehbi Koç ve bugünkü KOÇ HOLDİNG A .Ş.'nin "Türk ekonomisinin devi" olabilmesinin altında yatan gerçek, "Halktan kazandığının bir kısmını,sosyal ve kültürel aktivitelerle,tekrar halkına geri verebilme özverisidir. " AYGAZ A.Ş'nin ilimiz festivali nedeniyle gösterdiği bu güzel "Sponsorluk" çalışmasının, ilimizin bütün sanayici ve işadamları ile,diğer büyük kuruluşlara da örnek

olacağına inanıyor ve yüce Atatürk'ün : "
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN TEMELİ
KÜLTÜRDÜR" vecizesi ile tüm okuyucularıma
sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

TAM GÜNEŞ TUTULMASI

Toplumların gök ile olan ilişkisi insanlık tarihi kadar eskidir. Yıldızlı gök kubbe, her çağda bütün canlıları etkilemiş, daima insanların ilgi ve dikkatini çekmiştir.

Çok eski yıllardan beri, bir çok gök cismi insanların kültür ve medeniyetlerine girmiş, mistik duygularını etkilemiş ve bir çok sembollerinin hatta; bazı ülkelerin bayraklarına bile simge olmuştur.

Bugün bile; Güneş, Ay, Kuyruklu Yıldızlar, Meteoritler, Gezegenler, Uydular, Güneşteki patlamalar, Kozmik fırtınalar, Karadelikler vb. gerekli ve yeterli bilgilere sahip değiliz.

Ancak, ay ve güneş tutulmalarının nedenlerini artık iyice biliyor ve daha önceden tutulmaların nerede ve ne zaman meydana geleceklerini hesaplayabiliyoruz. İnsanoğlunun çok eskiden beri, gök cisimlerinin uzaydaki durumlarını, hareketlerini, fiziksel ve kimyasal yapılarını incelemesi, "Astronomi Bilim"inin, diğer ilimlere göre daha önceden gelişmesine ve ilerlemesine neden olmuştur.

Son yıllara da, dev yer teleskopları, optik cihazların gelişmesi, ve en son olarak da uzaya fırlatılan teleskop'un yapılması uzay çalışmalarına yeni bir ivme kazandırmıştır. Ülkemizde; astronomik olayları bilimsel olarak inceleyen kuruluşların başında, İstanbul'da bulunan "Kandilli Gözlemevi " gelmektedir.

Bu değerli kuruluşumuzun verdiği bilgilere göre, 11 Ağustos 1999 Çarşamba günü "TAM GÜNEŞ TUTULMASI" olayını yaşayacağız.

Bilindiği gibi, dünya, güneş sistemine bağlı bir gezegen, ay da dünyanın bir uydusudur. Gezegenler ve uyduları, uzayda belli yörüngeler üzerinde devamlı hareket ederler. Bu hareketler sırasında, bazen ay, güneş ile dünya arasına girer ve bu üç gök cismi bir süre aynı doğrultuda bulunurlar. Güneş tutulmasının olabilmesi için, ayın mutlaka yeni ay konumunda bulunması gerekir.

Yeni ay konumunda, güneş ile dünya arasında bulunan "Ay" ın gölgesi dünyanın bazı yerlerine düşerek oraları, yarı karanlık veya tam karanlık duruma getirir.

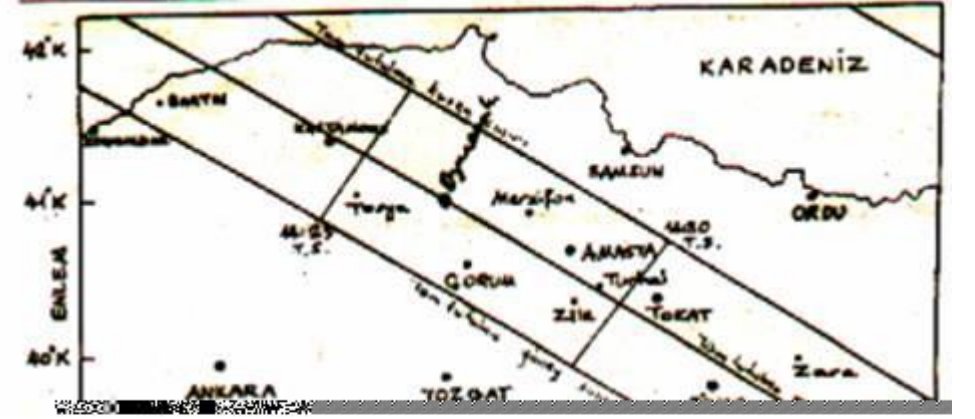
Güneş tutulması başlıca üç şekilde görülür: 1-TAM TUTULMA: Ayın, gölge konisinin uzunluğu yer - ay uzaklığından daha büyük olursa meydana gelir. Bu gölge konisini yer keserse, kesit içinde kalan yeryüzünün kısımları güneşten ışık alamaz ve karanlık bir şerit oluşturur. Ayın ve dünyanın hareketleri nedeniyle, karanlık yerler, belli bir süre sonra bir kuşak çizerek hareket eder. Tam tutulma, çok az görülür. Bir insan ömrü içinde bir kez, ömrü uzun olanlarda ikinci defa "TAM GÜNEŞ TUTULMASI"NI görebilirler.

2-HALKALI TUTULMA: Ayın gölge konisinin uzunluğu, dünyaya kadar gelmez ise, koninin öbür yanına doğru uzantısı yere gelir. Uzantının geldiği yerlerde halkalı tutulma olur. Bu gibi yerlerde güneş bir halka şeklinde görülür. Bu sırada bazı yerlerde eksik tutulma görülür.

3-EKSİK (PARÇALI) TUTULMA: Yarı gölgenin geldiği yerlerde olur. Bu yerler, güneşin her tarafından ışık alamaz. Buralarda güneş hilâl biçiminde görülür. Yarı gölgenin, yerde kapladığı alan, tam gölge alanından daha geniş olduğundan, eksik tutulma daha büyük bir alanda izlenir.

11 Ağustos 1999 Çarşamba günü, gündüz yaşayacağımız "TAM GÜNEŞ TUTULMASI 11 Ağustos 1999 Çarşamba günü kentimizde saat 13.01'den itibaren, güneşin batı kenarının yavaş yavaş kararması ile güneş tutulması başlayacaktır. Ay, güneşin önemli bir kısmını örttüğü halde bile ortalık birden bire kararmayacaktır. 85 dakika içinde yavaş yavaş güneş kararmaya başlayacak, ortalık tam saat 14 ü 26 geçe kapkaranlık olacak ve bir dakika 52 saniye süreyle, "TAM GÜNEŞ TUTULMASI" olayını yaşayacağız. Bu kısa süre içinde, görüş açımızın içinde, yoğun bulutlar olmaz ise

,tam tutulma en güzel şekli ile izlenebilecektir. Bu sırada sanki koyu karanlık bir geceyi iki dakika kadar yaşarken,gökte yıldızlar bize göz kırpacaktır !...

Karadeniz,Orta Anadolu Güneş Tutulması hattı

Isı da birkaç derece azalacaktır. Saat 14.28'den sonra, güneş bir saat 18 dakika içinde, yavaş yavaş tekrar aydınlanmaya başlayacak ve saat 15.46'da tutulma olayı sona erecektir. Havada tamamen tekrar aydınlanacaktır. O gün güneş normal olarak 19.52'de batacaktır.

Tam tutulma eksenin, Çorum İlının kuzey doğusundan geçmesi ve bilhassa Osmancık ve Kargı İlçelerimizin tam tutulma merkez eksen çizgisi üzerinde bulunmaları, ayrıca İstanbul üzerinden (E-80) İpek Yolu ile ulaşım kolaylığının bulunması, birçok yabancı ve yerli bilim adamının Osmancık'a gelişine neden olacaktır.

Bu konuda 26.03.1999 ve 18.06.1999 .Çorum Haber Gazetesinde iki makalem çıkmıştı. 8 Temmuz 1999 Perşembe günü, Çorumlu 2000 Dergisi* nin sahibi Sayın M. Selim Gürsel ile Samsun'a yaptığımız bir seyahat sırasında, "Merzifon - Havza karayolu"nun gidiş ve gelişlerine, bir trafik levhası gibi konan "reklam panoları"nın birisinin resmini sizlere aktarıyoruz.

Amasyalı komşularımızın yaptığı bu ilginç tanıtımın, bizim ve bu yoldan geçenlerin büyük ilgisini çektiğini gördük!... Acaba biz (!) Çorumlular, bu ve bunlar gibi orijinal tanıtımlar için nasıl ve ne gibi girişimlerde bulunduk ?...

Görülüyor ki;eşine nadir rastlanan ve 20. Yüzyılın son "TAM GÜNEŞ TUTULMASI" olayı iyi değerlendirilebilirse, İlimiz ve komşu

iller, hatta Türkiye'miz için, ele geçmez bir tanıtım fırsatı olacaktır.

Bizlerde, 11 Ağustos Çarşamba günü öğle üzeri saat tam 13'te güneş tutulmasını izlemek için " İSLİ CAMLARIMIZI, veya YANMIŞ FLİM" lerimizi hazırladık mı ?... Toplam 2 saat 45 dakika sürecek olan "Gündüzün Kısa Gecesi" ne hazır mıyız ?...

Kesinlikle korkacak, telaş edilecek hiçbir şeyin olmadığını da peşinen söyleyelim. Belleklerimizden hiç çıkmayacak, ömür boyu, bir veya en fazla iki defa yaşanabilecek bu nadir "DOĞA OLAYI"nın baştan sonuna kadar iyice gözlenmesini dilerim.

ÇORUM İL MERKEZİ

Enlemi	: 40 derece.33 dakika kuzey
Boylamı	: 34 derece, 58 dakika doğu
Güneş tutulmasının başlaması	: Saat 13.01
Tam tutulmanın başlaması	: Saat 14.26
Tam tutulmanın sonu	: Saat 14.28
Güneş Tutulmasının sonu	: Saat 15.46

11 Ağustos 1999 Çarşamba günü, gündüz tam güneş tutulması gölge kuşağı haritası

KORKU YOLU "KIRKDİLİM"

İnsanların bir yerden bir yere gitmesi, üretilen maddelerin taşınası ve haberleşme bir ülkenin temel konularıdır.

Yol; bir yerden bir yere gitmek için üzerinden veya içinden geçilen yerdir. Yollar, yeryüzünün ana ve kılcal damarları gibidir. Çok gelişmiş ülkeler ulaşım sorunlarını çoktan çözmüşler ve şimdi ise, gezegenler arası ulaşımı gerçekleştirmek için Türkiye, bilindiği gibi, dünyanın üç önemli kıtasını birbirine birleştiren, etrafı denizlerle çevrili uğraş vermektedirler. Geri kalmış ülkeler ise, yolları, taşıtları ve taşıdıkları yolcu ve yük miktarları, hatta trafik kazaları yönünden olumsuz bir tablo arz etmektedirler kara, deniz ve hava ulaşımı için dünyada eşi ve benzeri olmayan tek ülkedir.

Anadolu Tarihinin, Kültürünün, çok eski zengin ve hareketli oluşunun ana nedeni, kıtalar arası ulaşımına çok elverişli olan coğrafi konumudur.

Hitit, Lidya, Roma ve Bizans imparatorluklarının ekonomilerinin temelinde Anadolu üzerinden, Avrupa, Asya ve Afrika'ya uzanan ticaret yollarının büyük etkileri olmuş ve onları dünyanın en zengin ülkeleri konumuna getirmiştir.

Anadolu Selçukluları da kıtalar arası yolların ve bu Yollarda seyahat eden yerli ve yabancı tüccarların değerini iyi bilmiş ve bu nedenle

güçlü ve ekonomik bir yapıya sahip olabilmışlerdir.

Osmanlılar da aynı anlayışı benimsemişlerdir. 512 yıl önce, Osmancık'ta, Kızılırmak üzerinde inşa ettikleri 259 metre uzunluğundaki "Koyunbaba" Köprüsü bunun bir kanıtıdır. Son Osmanlı Bakanlarından rahmetli Halil Rıfat Paşanın "Gidemediğin yer senin değildir " vecizesi, 1950'li yıllarda kurulan ve Türkiye ekonomisinin, atak yapmasında öncü görevi üstlenen Karayolları Genel Müdürlüğü'nün değişmez parolası olmuştur. Ancak; aradan geçen elli yılda, karayolları, demiryolları, denizyolları ve havayolları ile entegre edilemediğinden, bu gün Türkiye'nin yolcu ve yükünü çekemez duruma düşmüştür.

İlimizde de, karayolları artık yetersiz kalmaktadır. Haziran ayı sonunda kentimizde yapılan "Çorum ilinin başlıca sorunları ve çözüm yolları " konulu panelde en çok konuşulan konuların başında, ilimiz karayollarının içler acısı durumu bir daha orta ya konmuştur. Kırıkkale - Çorum - Samsun yolunun şimdiye kadar çift yol olarak bir türlü yapılamaması, Çorum çevre yolunun yarım oluşu yanında, son aylarda

Çorum yerel basının "Korku yolu" ismini taktığı, Çorum - Osmancık yolu güzergahında ki " Kırkdilim " mevkiinin durumu acil çözümler beklemektedir. Yazımın ana teması olan "Kırkdilim" den çocukluk yıllarımda çok gidip geldim. 55-60 yıl önce Çorum'da otobüs, otomobil vb. yoktu... Sadece ömürlerini fazlası ile doldurmuş birkaç külüstür kamyon vardı... Bunlardan birisi de rahmetli şoför İsmail'in bu yolda, hem yük, hem de yolcuları birlikte taşıyan kamyonu idi. Yolculardan en hatırlı olan sadece iki kişi, kamyonun şoför mahalline oturabilme şansına sahipti!...

Balık istifi bindiğimiz kamyon bir süre sonra " Kırkdilim"e geldiğinde, içimi bir korku kaplardı. Sayıları kırk civarında olan virajların yamacında, bütün heybeti ile yükselen dik ve som kalker kayalıklar sanki bir cendere gibi beni sıkardı. Bu sıkıntı ve korku kumu yenebilmek için, bildiğim bütün duaları içimden ezbere ve peş peşe okurdum. Emektar kamyonumuzda bu uzun ve dik virajları, hele yazın hiç çıkamaz, sık sık radyatörü su kaynatırdı... Şoför muavini de böyle anlarda, tekerin arkasına takozu koyar koymaz,

eline boş bir teneke alıp, koşa koşa su getirmeye giderdi... Külüstür kamyon biraz dinlenip, muavinin getirdiği soğuk suyu da radyatöründe bulunca, son bir gayretle homurdana homurdana dik virajlara dalar ve ancak bir-iki saatte "Kırkdilim"i çıkabilirdi. Aradan çok uzun yıllar geçti ve değişen hiçbir şey yok !... Hatta zaman zaman " Kırkdilim" resmen trafiğe kapatılmakta ve burada meydana gelen kazalarda yükümlü sigorta şirketleri bile hiçbir ödeme yapmamaktadırlar.

Karayolları tarafından 1961 yılından beri, burada birçok iyileştirmeler yapılmıştır. Varyant çalışmaları ve daha sonra yapılan tünel yeterli olmamış ve bir süre sonra yamaç heyelanı nedeniyle tamamen kullanılamaz hale gelmiştir. Aktif Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde bulunan "Kırkdilim"de yamaçlardan zaman zaman büyük bloklar halinde kayalar da yuvarlanıp yolu kapatabilmektedir.

Çok eğimli, dik kayalık yamaçlar, çatlaklı Mezozoik kalkerlerden oluştuğundan şev heyelanları oluşmuş ve birçok masraf, emekle açılmış olan uzun tüneli açılışından çok kısa bir süre sonra deforme etmiş kullanılamaz hale getirmiştir.

Sadece "Kırkdilim" için harcanan para ile tamamen yeni bir güzergahtan geçen 58 kilometrelik Çorum- Osmancık yolu yeniden yapılabilirdi! İlimizin, kuzey kısmındaki ilçelerimiz, beldelerimiz ve yüzlerce köyümüz ile ana bağlantısını sağlayan bu tek ve yetersiz yolun, Sarmaşa - Osmaniye köyleri arasındaki çok eğimli ve dar açılı ters virajlar da büyük tehlikeler arz etmektedir.

Kısacası Çorum - Osmancık yolu,çok eski güzergahı ile artık ömrünü çoktan beri tamamlamış, müzelik olmuş ve bugünkü taşıtların yolu olmaktan çıkmıştır. Bu yolda yolculuk ve şoförlük yapan cesur yürekli insanları yetenek ve cesaretlerinden dolayı ödüllendirmek gerekir !..

Yeni bir güzergah ve üstün vasıflı kaliteli bir yol ile, Çorum'un Laçın ve Osmancık ilçesine bağlanması ilimizin ekonomisinde büyük bir atılım başlatacaktır...

Pek çoğumuz henüz ilimizin kuzeyinden geçen ,Osmancık ve Hacıhamza üzerinden devam eden (E-80) kıtalar arası mega yolun farkında değiliz !... Bu yolun sadece Türkiye içindeki uzunluğu 1500 km. den fazla olup, batıda Atlas

Okyanusu, doğuda Büyük Okyanusa kadar uzanmaktadır. Bu kıtalar arası yol, bir kısmı Türkiye ve ilimizden geçen üç kıtanın ortak yoludur.

Uzunluğu 10.000 km .den fazla olup pek çok ülkeden, şehir, kasaba ve köylerden geçmektedir.

Bu nedenle her gün ekonomisi gelişen ve şu anda demir yolu ve havayolu ile bağlantısı olmayan, sadece yetersiz ve ilkel karayollarına tutsak edilen ilimiz için, altın değerinde olan bu yolun, kenarlarında bir çok turistik nitelikte, otel, lokanta, benzinlik, dinlenme tesisleri gibi çeşitli hizmet ünitelerinin yapılması, bu mega yolun Türkiye ve ilimiz ekonomisine katkılarının ilk sevindirici işaretleridir.

Geçen yıl İstanbul'a karayolu ile; Çorum - Ankara üzerinden değil,Çorum-Osmancık yolundan ve (E80) ile,6 saatte ulaşınca ben de hayret ettim !... Ayrıca,yolun çevresinin doğal bitki örtüsü yönünden zengin, çeşitli ve sık yeşil oluşu, yolculuğa ayrı bir zevk katıyordu. Böylece Çorum -İstanbul arası en az 3-4 saat kısalmış oluyordu. Bunun ekonomik değeri hesaplanırsa mutlaka trilyonları bulur.

İşte; ilimizin bu günkü "Korku yolu" ismini verdiğimiz ve sadece 58 km'lik Çorum -Osmancık karayolunun, yeni bir güzergah ile kıtalar arası (E-80) mega yoluna bağlanması ,mutlaka en kısa zamanda gerçekleştirilmelidir... " Korku yolu " bizleri daha ne kadar korkutmaya devam edecek ? Bilhassa kış mevsiminde, yolcu ve şoförlerimizin korkarak yolculuk yaptıkları hatta,vaz geçip başka yollardan Çorum'a gitmek veya gelmek zorunda kaldıkları " Kırkdilim " mutlaka " Korku yolu" olmaktan çıkarılmalıdır !..

2000 YILLARINDA ÇORUM

Dünyanın, en değerli varlığı insanlardır. İnsanların oluşturduğu nüfus, dünyanın her yerinde bir çok değişiklikler gösterir.

Coğrafi etkenler nedeniyle toplumlar devamlı olarak bir hareketlilik içindedirler.

Atalarımızın binlerce yıl önce, Orta Asya'dan diğer kıtalara yaptıkları çok uzun süreli göçler, fiziki coğrafya koşullarından olan iklim değişiklikleri sonucunda meydana gelmiştir. Ayrıca, insanların beşeri ve ekonomik coğrafya etkenleri ile de göç etmek zorunda kaldıkları bir gerçektir.

Son yıllarda, dünya nüfusunun hızla artması, endüstriyel gelişmeler, ulaşım ve iletişimin

kolaylaşması gibi birçok nedenlerle insanların hareketliliği daha çok artmıştır.

Anadolu'muz bilindiği gibi, üç eski dünya kıtasının birbirleriyle birleştiği, çok önemli coğrafi konumu nedeni ile dünyanın kesintisiz olarak en eski medeniyetlerine sahiptir. İlimizin bulunduğu topraklar en az on bin yıldan beri insanların oluşturduğu toplumların kültür ve medeniyetlerinin açık hava müzesi gibidir.

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında, Türkiye bilindiği gibi, ilkel bir tarım ve hayvancılık ülkesi idi. Şimdi ise, yüzyıllarca sürmüş olan bu geleneksel ekonomik yapımızın yavaş yavaş doğal bir transformasyon ile sanayileşmeye dönüştüğünü görmekteyiz.

Bu gün, Türkiye ihracatının %85 'i sanayi ürünleridir. 65 milyon nüfusumuzun 1/3'ü, ilk önce endüstrileşen İstanbul, Ankara ve İzmir'de toplanmıştır. Öteki büyük illerimizin de, sanayileşme ye başlaması ile kırsal kesimlerden birçok vatandaşı-mız bu kentlere göç etmişlerdir.

İlimiz, Türkiye'nin küçük bir kesitidir. Bilhassa, son on yıl içinde, başta Çorum il merkezi olmak üzere peş peşe kurulan çok çeşitli fabrika

lar, ilçelerimize de yayılmaktadır. İlimizin pek çok köyü, sanki bir toprak erozyonu gibi, nüfus erozyonuna uğramıştır.

Bu nedenle ilk kez 1997 Nüfus Tespitine göre; Çorum ilinde, köylerde oturanlardan sayısı şehir, kasaba ve beldelerde oturanların altına düşmüştür.

Ayrıca, göç edenlerin pek çoğu başta Ankara olmak üzere diğer şehirlere gittikleri için, ilimizin toplam nüfusu da ilk kez azalmaya başlamıştır. Bu gün, Çorum ili dışındaki Çorumluların tahminen 1,5 milyonu aştığı bilinmektedir. Türkiye'de Çorum gibi iç ve dış göç veren pek çok ilimiz vardır. Cumhuriyet döneminde, Türkiye'de ve ilimizde bir göçe neden olacak düzeyde bir fiziki coğrafya etkeni veya bir iklim değişikliği olmadığına göre, bu hızlı ve ekonomik göçlerin ana nedeni, beşeri ve ekonomiktir.

Artan Türkiye nüfusunun sadece tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaları mümkün olamamaktadır. İşte; ekonomik sürecimizin doğal olarak geldiği yer sanayileşmedir. Bu büyük transformasyonda, hızlı ve yoğun göçlere ne denilmektedir.

Şimdi, önemli olan, bu büyük değişimi en az sarsıntı ile atlatabilmektir. Tarım ve hayvancılığı bırakarak endüstrileşmek çok yanlıştır. Bu gün dünyanın bizden yıllarca evvel endüstrileşen ülkeleri buna çok dikkat etmişler ve sağlıklı bir şekilde sanayileşmişlerdir.

İşte, seçimlerden sonra kurulacak hükümetlerin, yöneticilerin, planlamacıların en temel projesi, içinde bulunduğumuz bu ekonomik değişim olmalıdır. Çünkü ekonomik değişimler sosyal değişimlere de neden olurlar.

Başta, Yasama, Yargı ve Yürütmede gerekli reformlar, demokratik kurallar içinde yapılırken, Mahalli İdarelere geniş yetkiler vermek ve bu yetkilerin mahallinde, vatandaşlar tarafından denetlenmesini sağlayıcı yasaları mutlaka çıkarmak gerekir.

Kısacası, bütün olanaklarımızı gerçekçi bir siyasetle, Milli birlik ve beraberliğimizi her şey den üstün tutarak, particilik yapmadan, Milli çıkarlarımızı, şahsi çıkarlarımızdan üstün tutarak, doğrudan , iyide, güzelde birleşerek, 2000'li yıllarda, dünyanın ekonomisi güçlü ilk on ülkesi arasında olabiliriz. Bu hedefe ulaşabilmek için ilimizde yapılması

gereken ve hatta geçmekte olan konuları ana başlıklarıyla şöyle sıralayabiliriz.

1-İL SANAYİNİ GELİŞTİRME

İlimizin nüfusu daha çok azalabilirdi. Azalma henüz az ise, bunu il merkezindeki ve az da olsa ilçe merkezlerimizde kurulan sanayi kuruluşlarına borçluyuz. Hatta 300 civarında irili ufaklı fabrikalarımız olmasa idi, Çorum il merkezinin bile nüfusu artmaya bilirdi.

Tuğla, kiremit, un ve çimento fabrikası ile başlayan sanayi, bugün bir çok dala yayılmış ve dış ülkelere ihracat yapar konuma gelmiştir. Başta, ilimizin ve çevresinin ham maddelerini işleyen fabrikaların , ilçelerimizde hatta beldelerimizde de kurulması gerekir. İl merkezimizde kurulan bazı fabrikalarımızın çok kaliteli ve dünya çapında üretim yapmaları, hatta ürünlerini İnternet yolu ile pazarlayabilmeleri, bizleri ilerisi için çok ümitlendiriyor. Üstelik bütün dünya sanayinin durgunluğa girdiği bu günlerde, Türkiye ve il sanayimizin bunu hafif atlatması da sevindiricidir. Kendi çabaları ile yoktan var etmesini bilen Çorumlu sanayicilerin bu

çabalarını daha da artıracaklarına inancımız sonsuzdur. Ancak, hükümetlerimizin ve ilgili kuruluşlarımızın hiçbir ayırım yapmadan Çorumlu sanayi ve iş adamlarımıza gerekli destekleri vermelerini bekliyoruz.

2-ULAŞIM

İlimiz, coğrafi konumu nedeniyle birçok illerimize göre ulaşım yönünden de büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak ne yazık ki, ilimizin ulaşımı sadece kara yollarına kalmış, mevcut kara yolları da 50 yıldan beri ömürlerini ve fonksiyonlarını tamamlamışlardır.

En son yapılan, Osmancık ve Hacıhamza'dan geçen Kuzey Yolu (İpek Yolu) kıtalar arası bir yoldur. İlimiz için büyük bir kazanç ise de, yeterli değildir.

A)Demiryolu Cumhuriyetimizin ilk yıllarında demir yollarına verdiğimiz önem, sonraları yerini kara yollarına kaptırdı. Gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde, demir yolları da en az kara yolları kadar gelişmiştir. Hızlı, konforlu,ucuz ve güvenli bir şekilde işletilecek demir yollarımız zarar değil kâr

edecek, kara yollarındaki yoğun yolcu ve yük trafiğini rahatlatacaktır. Ayrıca, projesi hazır olan demiryolu hattının Samsun-Ankara hattını da, çok kısaltacağı da bir gerçektir. İlimizin, maden, zirai, hayvansal ve sanayii ürünlerinin taşınması için, ideal olan demir yoludur. Bir an önce, Çorumluların yıllardan beri hayal ettikleri demiryolunun gerçekleşmesi hepimizin hakkıdır. Artık her gün trafik kazalarında ölmek istemiyoruz...

b) Havayolu Her ile bir havaalanı sloganı ile başlayan, havaalanımızın inşaatı yerinde saymaktadır. Dünya insanı artık zamanla yarışıyor. Birkaç il büyüklüğünde yüz ölçümüne sahip olan ilimiz, yarım milyon üzerinde mevcut nüfusu ve dışarıdaki 1,5 milyon Çorumlu ile sadece otobüslerle ve otomobillerle taşınmaktan bıktık.

İstanbul'a 1-2 saatte, Avrupa'ya 2-3 saatte diğer kıtalara da 5-6 saatte ulaşmak istiyoruz. Üstelik, en güvenli ulaşım hava yoludur.

Sanayicilerimizin ve iş adamlarımızın en çok kullandığı araç uçaktır. Ayrıca, dünyanın kültür ve medeniyet merkezlerinden birisi olan Hitit Uygarlığını tanımak isteyen yabancı turistler için büyük bir kolaylık olacaktır. Bir an önce Çorum

Havaalanını bitirilip, uçakların inip kalkmasını bütün Çorumlular heyecanla beklemektedir.

3-ÜNİVERSİTE

Kurulduğu yerlere sosyal, ekonomik ve kültürel canlılık getiren bu eğitim kurumları için, son günlerde kamu oyunda büyük bir bilinçlenme başlatılmıştır.

Yüzlerce, Çorumlu bilim adamımızın bu konuda yaptıkları ilk çalışmalar bizleri ümitlendirmiştir. Ancak, bu adımları daha da sıklaştırmaya mecburuz. YÖK ve siyasi yetkililerin de bu önemli konunun bir ucundan tutmaları gerekir. Aslında Gazi Üniversitesi'ne bağlı olarak birkaç fakültesi ile zaten var olan üniversiteyi daha da geliştirerek ve ilçelerimizde de bazı fakültelerini kurarak, bağlı olduğu üniversiteden koparıp, Çorum veya Hitit gibi bir isim altında bağımsız üniversitemizi kurmalıyız.

Türkiye'nin her ilinde bir üniversite kurulmasını hepimiz mutlaka isteriz. Ancak, Çorum ili kadar potansiyeli ve Orta Öğretim yapısı

olma-yan illerde üniversitelerin açılması ile Çorumlunun hakkı yenilmiştir...

Bu konuyu bütün ilgililerin ve Çorumluların gündemde sıcak tutmaları gerekir. Yeni seçeceğimiz Milletvekilleri artık bu konuyu çözmelidirler.

4-DOĞALGAZ BORU HATTI

Enerjinin her gün daha çok önem kazandığı bir dönemde, Rusya'dan Karadeniz üzerinden Samsun ve oradan da Çorum Şehrinin doğu kıyısından geçmesi kesinleşen bu hat çok büyük bir önem taşımaktadır.

Sanayide, ısınmada, seracılıkta ve birçok alanda kullanılacak doğalgaz, hava kirliliği çok fazla olan şehrimiz için en ideal yakıttır. Şimdiden gerekli dağıtım şebekesinin hazırlanması, hatta ilçelerimize ve geçtiği ana hat yakınlarında ki belde ve köylere de verilmesi çok yerinde olacaktır. Bir an evvel bu kıymetli projenin bitirilip hizmete girmesini bekliyoruz.

5- ASKERİ BİRLİK

İlimize, bir askeri birliğin yerleştirilmesi en az bir üniversite kurulması kadar önemlidir. Genel olarak askeri birliklerimiz demiryolları üzerinde veya yakınlarındadır Bu nedenle ilimizin demiryoluna kavuşması, askeri birliğinde konuçlandırılmasını da kolaylaştıracaktır.

Askeri birliklerimizin bulundukları yerlerde, sosyal ve ekonomik hayatın ne kadar canlandığını hepimiz iyi bilmekteyiz. Ayrıca, askeri bir okulda, ilimizde kurulabilir. Bu konuda ilimizin yetiştirdiği değerli paşalarımızın desteğini istiyoruz. Güvenlik güçlerimizden olan Polis Okulunun da ilimizde bir an önce kurulması sevindirici olacaktır.

6-BARAJLARIMIZ

İlimiz, maalesef şimdiye kadar akarsu potansiyelini iyi değerlendirememiştir. İçme, kullanma ve sulama suyunun değeri, her gün artarken ve sulama suyunun değeri,her gün artarken, bilhassa sanayileşen ülkemiz için

barajlarımızdan elde edilecek hidroelektrik enerjisi ön plana çıkmıştır.

Bu nedenle, tozlu raflarda uzun yıllar bekleyen Obruk Barajı projesi inşaat safhasına ulaşmıştır. 2001 yılında bitirilmesi için hızla çalışılan bu büyük barajın zamanında bitirilmesi ile Çorum ili Cumhuriyet Tarihimizin en büyük yatırımına kavuşacaktır. Diğer barajlarımızın ve göletlerimizin de zamanında bitirilerek, ekonomimize katkılarını bekliyoruz.

7- TARIM VE HAYVANCILIKTA REFORM .

Klâsik tarım ve hayvancılığımızın artık yeterli olmayacağı görülmüştür. Yıllardan beri beklenen Mer'a Yasası bile yeni çıkartılmıştır. 20 yıldan beri yaşadığımız yüksek enflasyon en çok yoksul çiftçilerimizi etkilemiş ve onları göçe zorlamıştır. Yeni proje ve finans kaynakları ile çiftçilerimiz desteklenmeli ve onların kaliteli ürün elde etmeleri sağlanmalıdır.

Ayrıca, arıcılık, halı do kumacılığı, mantarcılık, tarla balıkçılığı, seracılık, kavak ve ceviz üretimi, et tavukçuluğu, hindi üretimi, besi çiftlikleri ile et kombinası ve peynir, süt fabrikaları

ilimizde yapılacak en faydalı yeni yatırımlar olacaktır.

İlimizde kurulacak üniversitenin mutlaka Ziraat ve Veteriner Fakültelerini de kapsaması şarttır. Çiftçilerimizin örgütlenerek seslerini ve problemlerini ilgili kuruluşlara da duyurabilmeleri de önemlidir.

8-TURİZM

On bin yıllık kesintisiz medeniyetlerin sanki açık hava müzesi olan ilimiz, turizm potansiyelinden faydalanamıyor. Bütün dünyanın ilgisini çeken Hitit Uygarlığının merkezini barındıran ilimize, havaalanı ve demir yolunun bağlantısının yapılması, ilimizin turizminin motoru olacaktır.

Ayrıca, yine kurulacak Çorum Üniversitesinin bir fakültesi de Tarih veya Hititoloji olmalıdır. Yapılacak kazılardan çıkartılan belgelerin, ilimizde sergilenmesi hatta daha önceden, ilimizden çıkartılıp, başka illere götürülen çok değerli eserlerin geri getirilip ilimizde sergilenmesi gerekir.

Bu nedenle başta, Alacahöyük -Boğazkale olmak üzere modern yerleşim alanları, üniversite birimleri, müzeler, oteller, konferans salonları, iletişim hatları, kampingler, alış veriş merkezleri gibi üniteler kurulmalı ve bu kuruluşlar bütün yıl boyunca hizmet vermelidirler.

Dumansız fabrika sayılan turizm için ilimizin pek çok olanaklarını değerlendirmek baştan Çorumlu iş adamlarımıza düşer. Turizm konusun da ülke çapında ve dışında deneyimli pek çok Çorumlu iş adamlarımızda mutlaka ilk adımı atmalıdırlar.

Yukarıda başlıca sekiz ana madde altında toplanan ilimizin çözüm bekleyen sorunları, birçok ilimizde çoktan çözülmüştür. Sıra artık bizdedir. Bütün Çorumlular bu konulara sahip çıkmadıkça daha pek çok yıllar oyalanırız. Halbuki bunlar Çorumlu için bir lüks değil, gerçekleşme vakti gelmiş ve geçmiş konulardır. Bunları birkaç yıl içinde yapamaz isek, Çorum ili 2000'li yıllar-da Türkiye ölçeğinde küçülecektir !...

HAYDİ ÇORUMLULAR !

Geleceğimiz için !

Çocuklarımız için !

Büyük Türkiye'miz için !

Birlik ve beraberlik içinde,el ele,kol kola, bütün güçlerimizi birleştirelim ve bu problemlerimizi çözelim !

BAŞKA ÇORUM YOK !

BAŞKA TÜRKİYE YOK !

İLİMİZİN TARIMINA GENEL BİR BAKİŞ

Tarım; geniş anlamıyla ekilip, dikilebilen, topraklardan faydalanma, tarım bitkilerinin yetiştirilmesi, doğal çayır ve otlaklardan yararlanma, hayvan yetiştirme işleri olarak tanımlanabilir. İnsanlar, yaşamlarını sürdürebilmek için, hayatları boyunca çeşitli yöntemler ve araçlar kullanarak, karınlarını doyurmak, daha fazla ürün elde edip, başka ürünlerle değiştirmek veya satmak gereksinimini Duymuşlardır.

Anadolu ve ilimizin toprakları dünyanın en eski kültür ve medeniyet alanıdır. Yaklaşık on bin yıldan beri burada tarım yapıla gelmektedir. Anadolu dünya tarımının beşiğidir.

Türkiye Cumhuriyeti kurulunca, ekonomik kalkınmamız için, tarıma çok büyük bir önem verildi. Issız yurt köşeleri yollarla birbirlerine bağlandı. Birçok örnek çiftlikler ve fidanlıklar kuruldu. Ziraat Bankalarının şubeleri yurdun her tarafına yayıldı. Toprak Mahsulleri Ofisi kuruldu.

Köylüyü topraklandırma Yasası çıkartıldı. Çeşitli baraj ve göletlerle sulama sistemleri kuruldu. Bazı ürünlere de ilk kez taban fiyatı uygulaması başlatıldı. Kısaca-sı; "Sabanın kılıçtan daha üstün olduğu" gerçekleştirilmeye çalışıldı.

Bilindiği gibi; ilimizin bu günde ekonomik temeli tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ancak son yıllarda ülkemizin sanayiye doğru kayması ilimizde de kendini hissettirmiştir.

İlimizin alanı; 12.820 Km² olup, Kıbrıs ve Lübnan'dan daha geniştir. Tarım ve hayvancılığa çok elverişli olan ilimizin alanını son yıllarda aşağıda gösterilen 1 no lu çizelgedeki oranlarda kullanıyoruz.

İLİMİZİN TOPRAKLARININ KULLANIŞI
ÇİZELGESİ (Çorum ve Tarım İl Md. 1995
ÇORUM) Kullanım şekli Alanı (Km²) Yüzdesi (%)

Tarım alanları 6.230 % 48

Orman 3.656 % 29

Çayır,Mer'a,Otlak 1.412 % 11

Tarım dışı alanlar 1.522 % 12

TOPLAM 12.820 Km² %100

Çizelgeden anlaşıldığı gibi ilimizin tarım alanları son yıllarda artarak, tüm alanının yarısı kadar genişlemiştir. Diğer yarısını da orman, çayır, mer'a, otlak ve tarım dışı alanlar kaplamaktadır. İlimizin işlenir tarım alanlarına şu bitkiler ekilmekte ve dikilmektedir. Çizelge 2: İLİMİZİN TARIM ALANLARINA EKİLENLER VE DİKİLENLER ÇİZELGESİ (Çorum ve Tarım İl Md. 1995 ÇORUM)

Cinsi Ekiliş alanları (hektar) Yüzdesi (%)

Tahıllar	381.663	% 61.3
Nadas	118.129	%18.9
Baklagiller	43.629	% 7.0
Endüstri bitkileri	36.431	% 5.8
Yem bitkileri	22.136	% 3.6
Bağlar	10.286	% 1.7
Sebzeler	7.985	% 1.3
Meyveler	2.689	% 0.4
TOPLAM	622.948	%100.0

Çizelgeden anlaşılabacağı gibi ilimizin tarım alanlarının % 80'nini tarım ve nadas alanları kapla-

maktadır. Tahıllar içerisinde en çok ekileni buğday'dır. Tarım alanlarının % 46'sını kaplar. İlimiz üretiminde yıllardan beri ekim alanı ve üretim miktarı yönünden en ön sırada gelir. 1993 yılı üretimi 700.000 tona yakındır.

Son yıllarda,400.000 ton şeker pancarı, 220.000 ton arpa ve 200.000 ton kuru soğan olmak üzere, çalışan Çorum çiftçisi 2 milyon tondan fazla tarımsal üretim yapabilme başarısını göstermiştir.

Bilindiği gibi, köylerimizde şimdiye kadar yapılan hayvancılık ilkel de olsa çiftçilerimizin bir kazanç kaynağı idi. Hatta; hayvancılık yoksul çiftçilerimizin sigortası sayılırdı. Çünkü; bilhassa iklim koşullarının iyi gitmediği yıllarda, beklediği ürünü elde edemeyen köylümüz, evinde beslediği hayvanları satarak o yıl geçimini sağlayabilmekte idi. Ancak 25 yıldan beri çok yüksek düzeyde seyreden devamlı enflasyon, tarımdaki girdileri artırdıkça, bilhassa az topraklı yoksul çiftçilerimizin ellerindeki hayvanlarını satmaları da yeterli olamadı. Son yıllarda elde ettikleri, tarımsal ve hayvansal ürünleri de maliyetinin altında satmak zorunda bırakıldılar.

Daha doğrusu, ülkemiz sanayileşirken, çalışan ve fedakar köylümüz, uygulanan yanlış politikalar yüzünden, akın akın gittikleri kentlerde, büyük bir yaşam savaşı verirken, köylerinde kalanlar da yetiştirdikleri ürünlerle geçinemez bir duruma düşürüldüler.

Ülkemiz son yıllara kadar dünyada kendi kendini besleyebilen yedi ülke içinde sayılırken, artık dış ülkelere buğday dahil olmak üzere tarım ürünleri, sebze meyveler ile hayvansal ürünleri satın almak zorunda kaldık...

Aşağıdaki 3 nolu çizelgeyle ilimizin küçük baş hayvancılığı , 4 nolu çizelge ile de büyük baş hayvancılığına ait maalesef üzücü rakamları sunuyorum.

İLİMİZİN KÜÇÜK BAŞ HAYVANLARI ÇİZELGESİ

(Çorum Tarihi 5. Hitit Fes. Kom. 1985 ÇORUM)

Cinsi Yıl 1931 Yıl 1979 Yıl 1993

Koyun 163.786 810.390 272.887

Kıl keçi 145.892 271.530 47.318

Tiftik keçi 162.730 200.110 22.701

TOPLAM 472.408 1.282.030 342.906

Yukarıda çizelgede görüldüğü gibi 1931 yılından 1979 yılına kadar,küçük baş hayvanları-mızın sayısı artmış ve en çok artış koyunda ol-muştur. Son yıllarda ise azalmıştır. 1979'a göre her dört küçük baş hayvanımızdan 3'ü 1993'e ka-dar yok olmuştur.

Bunda ; birçok nedenlerin yanı sıra en ö-nemli etken olarak;çayır,mer'a ve otlakların trak-törlerle sürülerek küçültülmesi olmuştur.

İLİMİZİN BÜYÜK BAŞ HAYVANLARININ ÇİZELGESİ

(Çorum Tarihi 5. Hitit Fes. Kom. 1985 ÇORUM)

Cinsi Yıl 1931 Yıl 1963 Yıl 1993

Sığır 102.645 295.758 221.392

Manda 18.508 60.858 14.165

At 7.104 15.087 2.709

Katır 498 5.604 2.604 Eşek 21.612 66.740 23.238

Deve 150 28 --

TOPLAM 150.517 443.805 264.148

Yukarıdaki çizelgede görüldüğü gibi,1931 yılından 1963 yılına kadar 3 kat artan büyükbaş hayvanlarımız,1993 yılında yarı yarıya azalmış ve bilhassa gücünden yararlandığımız hayvanlarımız artık yok olma derecesine kadar inmişlerdir. Büyük ve küçük baş hayvancılığımız köylerde can çekişirken, tavuk yumurtacılığı çok hızlı bir atak yapmıştır. Ancak ; sayıları 200'den fazla olan bu tavuk çiftlikleri köylünün elinde değil kentimizin ya kınlarında ve daha çok sermayelerin birleştirilmesiyle kurulan ortaklıklarla oluşturulmuştur. Bu gün ilimiz,Türkiye yumurta üretiminin % 20'sini sağlamaktadır. Ülkemizin her tarafına yollandığı gibi,en çok,Bulgaristan,Gürcistan,Azerbeycan, Arnavutluk,Bosna-Hersek, Makedonyaya ihraç edilmektedir. İlimizde 1 yılda , 1 milyardan fazla yumurta üretilmektedir .(Geçen yılın verilerine göre bu sayılar biraz azalmıştır)

Sonuç :Türkiye'miz son yıllarda sanayileşirken,uygulanan yanlış politikalar nedeniyle,tarım ve hayvancılıkla yüzyıllardır ge-çimini sağlayan köylümüz kendi kaderleriyle baş başa bırakılmıştır...

Aslında bizleri bu günkü ekonomik düzeyimize ulaştıranların başında çalışkan, cefakar ve fedakar çiftçilerimiz gelir. Eğer sağlıklı bir sanayileşme istiyorsak tarım ve hayvancılığı, mutlaka son yıllarda içine düştüğü bu çıkmazdan kurtarmak zorundayız. Hükümetlerimizin politikaları bu doğrultuda olmalı ve geniş halk kitlelerinin refahı ön planda tutulmalıdır.

Zaten, girmek için yıllardır çaba harcadığımız Avrupa Birliği de bizlere birçok koşulları ileri sürerken, içinde bulunduğumuz ve çökmüş tarım ve hayvancılığımızın derhal sağlıklı bir hale getirilmesini istemektedir.

"Tarım ve hayvancılığı olmayan bir ülkenin, gerçekten sağlıklı bir sanayi ülkesi olması asla mümkün olamaz !.."

Kaynaklar:1-Coğrafya Terimleri Sözlüğü. Prof. Dr. İzbirak.

1964 Ankara.2-Çorum Tarihi 5. Hitit Festival Kom.

TÜRK FOLKLORU ve ÇORUM HALAYI

Türkiye; coğrafi yapı ve jeo - fizik oluşum bakımından son derece önemli sosyal ve tarihi olaylara sahne olmuş, Milletimizin folklorunu zengin kaynaklarla beslemiştir. Tarihi akışın ortaya koyduğu mecburiyetler toplumun sosyal ve ekonomik düzenine uyma veya kaderine isyan edercesine onlardan yakınması, çeşitli kaynaklardan folklorumuza girmiştir.

Harpler, afetler, ağıtlar ve destanlarla terennüm edilmiştir. Sadece halk oyunlarımızı alıp inceleyecek olursak, onlarında türküler gibi sosyal davranış ve hissedilişleri, dile getirilen müzikâl, hareketli ve ritmik tablolar olduğunu görürüz. Türkiye sathına yayılan Halk Oyunlarımızı: 1- Kafkas Oyunları Bölgesi, 2- Horon Oyunları Bölgesi, 3- Bar Oyunları Bölgesi, 4- Halay

Oyunları Bölgesi, 5- Trakya Oyunları Bölgesi, 6- Kaşık Oyunları Bölgesi, 7- Zeybek Oyunları Bölgesi olarak sayabiliriz.

HALAY OYUNLARI BÖLGESİ Bu bölge Orta Anadolu yaylasıdır. Fa-kat güneye ve kuzeye doğrudan yayılmıştır. Sivas,

Malatya, "Çorum", Elazığ, Bitlis, Van, Gaziantep, Şanlıurfa vilayetlerini içine alır. Kadın erkek müşterek gruplar halinde oynanır. Kollar dirsekten, omuzdan ve el el kenetlenmeler gösterir. Düz ve dairevi diziler halinde oynanır. Ritm bakımından hem "hetero", hem de "İzokron" değişmeler görülür. Halay bölgesinin folklorik elbiseleri çeşitlilik arz eder. Şalvar, kuşak, sırmalı cepken, Cezayir yeleği, mintan, külâh, poşu, kırmızı yemeni, renkli mendil, tütün kesesi, sarı çorap, kadınlarda ilaveten salmal gömlek, yazma, gümüş taç ve kemer gibi zengin aksesuar mevcuttur. Bu da maddi folklor materyali bakımından zenginliğini belirttiği gibi, harsiyat dediğimiz manevi folklor yönünden de bir hazine niteliğinde olduğunu göstermesi bakımından da önemlidir. Toplumumuzun sosyal davranışların-dan olan halk oyunlarımızın her figüründe pek çok

mânâ gizlidir. Geçmişten günümüze kadar gelen Türk Milletinin örf,adet ve an'anelerinin ses ve ritm halindeki çizgilerini,halk oyunlarımızın figürlerinde gayet bariz tarzda görmek mümkündür. (1)

(1) Türk Folklorunun Psiko-Sosyal Yönü ve Özellikleri. Adli EĞİTER Hayat Tarih Mecmuası 1972 İstanbul Sayı 12 Sayfa 17 ÇORUM HALAYI En çok köylerimizin düğünlerinde, toplantılarında müstesna bir yeri almış meydan oyunlarından. Şehir halkının da bir çoğu sever ve oynar. Son yıllarda Çorum gençleri tarafından yapılan müsamere ve konserlerde birçok defalar oynatılmış, Türk'ün görüş ve duyusundan doğan bu oyun seyircileri tarafından heyecanla takip edilmiş ve alkışlanmış tır.

Muhitimizde oynanan bu oyunun ne zamandan beri oynandığı belli değildir. Yalnız;Osmanlı ve Selçuk Türkleri kıyafetleri arasında görülen,salta,cepken gibi elbiselerin bu günkü "Halay" oynayanlarımızın Milli kıyafetini teşkil etmesi, Osmanlı ve Selçuk Türkleri devirlerinden beri bu oyunun eski bir tarihe sahip olması ihtimalini uyandırmaktadır. Bu gün dahi;sevile seville oynandığına ve

seyredildiğine göre,asırlarca yaşamak istidadında olduğunu göstermektedir.

Bu oyun,vücudumuzun bütün organlarını sağlamlaştıracak mükemmel bir beden eğitimi aracıdır. Beş ile yirmi kişi tarafından oynanabilir. Oyuncular cepken, salta, zıvga (Bir nevi dar,körüklü şalvar) gibi Milli kıyafet giyerler. Hepsinin ellerinde birer çevre (men-dil) bulunur. Oyuncular sağ baştaki şefin hareketine uyarlar. Şefin en ince hareketini kaçırmazlar. Birinci bölüm ağır,ikinci orta, üçüncü daha çabuk oynanır. Bu oyunu yalnız erkekler değil,düğünlerde bayanlarda oynar. Dik başlı duruşlar,keskin,ciddi bakışlar, gergin bacaklarla, vakurane başlayan bu oyunda adeta Türklük okunur. Oyunun ilk kısmından itibaren oyuncuların bakışları, hareketleri,sezişleri birdir. Bazen;figürleri icabı kollar birbirlerinin omuzlarına atılır. Çelikten bir duvar gibi, bazen de eğilerek betondan bir köprü gibi durumlar alırlar. Hep bir ağızdan (Hey !,Hey!) nidalarını savurarak bir kat daha dincelirler. İkinci bölümde figürler başkalaşır,hareketlerde canlılık görünür. Üçüncü bölüm daha çabuk başlar,oyun gittikçe süratlenir. Çevik ve çâlâk hareketlerle

nihayet bulur. Bu oyun seyircilerine, Türk'ün eğlencesinde bile vakarını, ciddiyetini, çevikliğini, emre itaatını gösteren canlı bir örnektir.

Seyirciler arasında birçok ihtiyarların bile coşarak bu oyuna karıştıkları görülür.

Halayın sözleri melodisini, melodisi hareketlerini tamamlamıştır.

Halayın notasını halk lisanından çıktığı gibi doğruca almaya çalıştık. Figürlerinin tespitini de genç okuyucularıma bırakıyorum.

ÇORUM HALAYI'NIN SÖZLERİ VE BÖLÜMLERİ

1

Name yazdım sokuya.

Gelen giden okuya.

Kızlar şaraba düşmüş,

Gelinler ırakıya .

2

Karşıda kürt evleri.

Yayılr develeri.

Oturmuş inek sağar,

Terliyor memeleri.

3

Hey nazından nazından.

Sürmesi gitmez gözünden.

Yaylada Türkmen kızından,

Dönüver meydan senindir. (1)

ÇORUM HALAYI'NIN FİGÜRLERİNİN AÇIKLAMASI

1- Çorum Halayı, Milli karakterimizin akislerini, yiğitlerimizin gururla tevazuu nasıl mecz ettiğini gösterir. Milli aşkla heyecandan titreyen, emre müheyya mucizeleşmiş hareketlerle başlar.

2- Oyuncularımızın dik başlı duruşlarında, gergin bacaklarında, keskin bakışlarında, seciyeni okuyabilirsiniz.

3- Ruh, beden, imân birliğinden doğan ritmik figürlerinde, Türk enerjisinden tünçtan kalelerin, beton köprülerin, çelik gibi yaylandığı görülür.

4- Bu oyunda başa bağlılık, onun yolunda yürüyüş, başın yanındakilere idareyi iti-matla bıraktığı, hürmete karşı sevgi, çaprazlaşma kucaklaşmalarla seyir edilir.

5- Hedefe varmak için ağır başlı hare- ketlerin tedricen,sürate nasıl inkılâp ettiğine dikkat edilmelidir.

6- Halinden memnun,omuz omuza ve

(1) Çorum'un Halay Oyunu ve Arzı Türküsü Sâdi LEBLEBİCİ Çorumlu Dergisi 1938 Çorum Sayı 1. Sayfa 21ren Türk bahadırlarının deniz gibi coşup taşıdığına bakınız.

7- Ağır ve güç figürlerinden, âsil Türk Irkının, meşakkatler altında olsa dahi, vazifesini nasıl bir neş'e ve zevk ile başarabileceğini öğrenebilirsiniz.

8- Çorum Halayı'nın en son deminde, Milli aşkla çarpan kalplerimizin nasıl coştüğünü zevkle tadabilirsiniz.

9- Bir davul ve zurna ile,bir avuç Türk bahadırının oynadığı Çorum Halayı' nın, Yurdumuzun bütün bölgelerinde oynanan Milli oyunlarımızın külliyatı olduğunu takdir buyuracaksınız.

HALAY

Sağda: Şark,imbiğinden dökülen meyle sızar;
Solda: Kolunu çarka kaptırmış Avrupa var.

Gel çek beni elimden,sağım,solum uçurum;
Ruhumu badireden kurtar artık ey ÇORUM !

Madenimi sarmadan ta içe işleyen pas,
Ruhumu badireden kurtar artık ey Sivas !

Bu ruh,bu avare ruh,şaşırmış çoktan yolu;
Uzan artık,tut artık,elimden,Anadolu !

Elin,göğü tokatlar;toprağı döver dizin;

Bu: Coşması bir tene sığabilmiş denizin,

Bu: Çorağın sel olup suya doğru taşması,

Bu: Bakırın bembeyaz tepelerden aşması,

Bu: Rabbin topraktaki hali,uyku semesi,

Bu: Dilsiz yaylaların ansızın kükremesi,

Bu: Kalbi topraklarda bulmasıdır kanların.

Bu: Ebedî raksıdır putperest şamanların.

Ey karanlık ! Ey cüce hayaletler ! Savulun:

Tekin değil yabana nârası bu davulun.

Uzuvlar,kubbeleri çiziyor mâbetlere;

Endamlar,sütun gibi çıkıyor birden bire. Diz,temel

atar gibi çökertiyor toprağı;

Ve beden andırıyor kıpırdanan bir dağı...

<Hey>dedikçe ummanlar silkiniyor yosundan;

<Hey>dedikçe asırlar kalkıyor uykusundan.

<Hey>dedikçe gönüller mucizeyi görecek:

Bu halay,içimizde akşamlara sürece;

Batıyı çevre diye alacak ele halay;
Göğün busesi gibi düşecek her alna Ay,
Ey şehrin çoktan beri uyuyan uşağı kalk !
Uzattıyor elini yâylalardan kopan halk.
Birleşince çoktandır ayrı duran iki uç
Değince birbirine iki ürpermiş avuç
Bir devir açılacak,yeni engin,ve gerçek,
Ve eski dallarında açacak yeni çiçek.(1)

Behçet Kemal ÇAĞLAR

(1) Milli Oyunlar Festivalinde Çorum Halayı.
Çorum Yüksek Tahsil Gençliğini Koruma Derneği
İstanbul Şubesi 1955 İstanbul (4 sayfalık tanıtım
broşürü)

ÇORUM VE 2000 YILI GENEL NÜFUS SAYIMI

Nüfus;bir ülkenin en değerli temel kaynağıdır.
Nüfusu olmayan bir millet asla düşünülemez. Bir
çok nedenlerle ülkelerin nüfusları zamanla artar,
eksilir veya aynı kalır.

İnsan çok dinamik bir varlıktır. Bu nedenle
nüfus daima hareket halindedir. Fiziki, beşeri,
ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle sayıları ve
yerleri her zaman değişebilir.

Ülkeler çok eskiden beri nüfuslarının ne kadar
olduğunu, hatta çeşitli özelliklerini bilebilmek için
bir çok sayımlar yapmışlardır.

Biz Türk'lerde, Orta-Asya'dan bu yana çeşitli
sayımlar yaptık. Osmanlı Devleti'nin ilk kuruluş
yıllarında nüfus, tarım ve arazi sayımları yapıl-
mıştır.

Kanun-i Sultan Süleyman'ın meşhur Kanun-
namesinde, her yüz yılda bir sayım yapılması emre-
dilmiştir. Daha sonraki yıllarda da bu süre otuz yıla
indirilmiştir. 1918 yılında çeşitli sayımlar yapmak
İstatistik-i Umumiye Teşkilatı kurulmuştur.

Cumhuriyetin ilanı ile bu kuruluş geliş tirilmiş ve Devlet İstatistik Enstitüsü ismini almıştır. DİE ilk Genel Nüfus Sayımını 1927 yılında yapmıştır. Daha sonra çıkarılan bir yasa uyarınca 1935 yılından başlayarak, sonu sıfır ve beş ile biten,her beş yılda bir olmak üzere kapsamlı sayımlar yapılmıştır. DİE böylece 1990 yılına kadar 13 Genel Nüfus Sayımı yapmıştır. 23 Şubat 1990 tarih 403 sayılı Kararname ile Nüfus Sayımlarının her 5 yılda bir yapılması yerine,10 yılda bir yapılması kararlaştırıldı. Bu yıl 22 Ekim Pazar günü yapılacak olan "Genel Nüfus Sayımı" bu Kararnameye göre yapılacaktır.

Bilindiği gibi; 18 Nisan 1998'de Ülkemizde Genel ve Yerel Seçimler yapıldı. Seçimlerde seçmen sayılarının tespiti, illerin toplam nüfusları ve çıkartacakları Millet Vekillerinin sayılarının sağlıklı bir şekilde saptanabilmesi için,30 Kasım 1997 Pazar günü zorunlu olarak bir sayım yaptık. Yaptığımız bu sayıma "Genel Nüfus Tespiti" ismini verdik. Türkiye gibi genç nüfuslu ve gelişen bir Ülkede, genel nüfus sayımlarının her 10 yılda bir yapılması, genel ve yerel seçimler yönünden çok uzun bir süredir. Yukarıda açıklandığı gibi zorunlu

olarak 10 yıl dolmadan sayım yapmak zorunda kaldık. Kanımca; genel nüfus sayımlarının,seçimlerle olan çok ya kın ilişkisi göz önüne alınarak,eskisi gibi sonu "0" ve "5" ile biten her beş yılda bir yapılması daha uygun olacaktır. DİE tarafında 1927'den bu yana 1990 yılına kadar 13 genel nüfus sayımı yapılmıştır. 1997 yılında da "Genel Nüfus Tespiti" yapılmıştır. 22 Ekim 2000 Pazar günü yapılacak "Genel Nüfus Sayımı",tüm Türkiye'de olduğu gibi İlimizde de 14. Genel Nüfus Sayımı olacaktır.

Aşağıdaki tabloda 1927 yılına 1997 yılına kadar olan 70 yıllık süre içinde; Çorum ili toplam nüfusu sunulmuştur. Ayrıca; bu yıl yapacağımız sayımda, İlimizin toplam nüfusu için bir tahminim yer almaktadır.

ÇORUM İLİ TOPLAM NÜFUSU

Sayım yılları	Toplam il nüfusu	Kaç kişi arttı
1927	247.602	-
1935	284.773	37.171
1940	302.745	17.972
1945	312.723	9.978
1950	341.353	28.630
1955	401.547	60.194

1960 446.389 44.842
1965 485.567 39.178
1970 518.366 32.799
1975 547.580 24.251
1980 571.831 27.373
1985 599.204 31.676
1990 609.863 10.659

1997 578.187 -31.676(azaldı)
2000(Tahminim) 550.000 -28.187(azaldı) Bu
tablodan şu ana sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

1-İlimizin toplam nüfusu 1927-1990 arasında geçen
63 yıl boyunca devamlı olarak hep artmış, hiç
azalmamıştır. Toplam artış miktarı,362.261 kişidir.

2- 63 yıl içerisinde en az artış 1985-1990 sayımları
arasında olup sadece 10.659 kişidir. (%0 3.53)

3- 63 yılda en çok artış ise,1950-1955 sayımları
arasındaki 5 yılda 60.194 kişidir. (%0 32.48)

4- 1997 yılında yapılan "Genel Nüfus Tespiti"
sonuçlarına göre,ilimizin toplam nüfusu
Cumhuriyet Tarihimizde ilk kez azalma
göstermiştir. Bu azalış miktarı 1990-1997 sayımları
arasında 31.676 kişidir. (%0 - 7.25)

5- Bu yıl 22 Ekimde yapılacak Genel Nüfus
Sayımında, ilimizin toplam nüfusunun azalmasına
devam edeceğini ve mevcut istatistik-i verilerine
göre;550.000 dolaylarına düşeceğini tahmin
ediyorum.

Şimdi de;Çorum kent merkez nüfusu tablosunu
sunuyorum:

ÇORUM KENT MERKEZ NÜFUSU
Sayım yılları Kent nüfusu Kaç kişi arttı

1927 19.664 -

1935 20.151 487

1940 22.776 2.625

1945 20.307 -2.469 (azaldı)

1950 22.833 2.526

1955 25.765 2.932

1960 34.726 8.961

1965 41.574 6.848

1970 55.890 14.316

1975 64.852 8.962

1980 75.726 10.874

1985 96.725 20.999

1990 116.810 20.095

1997 147.112 30.302

2000(Tahminim) 160.000 12.888

Bu tablodan ana sonuçları çıkarabiliriz:

- 1- Çorum kent merkez nüfusu 1927-1997 sayımları arasındaki 70 yıllık süre içerisinde 127.448 kişi artmıştır. (8 kattan daha fazla artış)
 - 2-Ancak II. Dünya Savaşı yıllarına rastlayan 1940-1945 sayımları arasındaki 5 yıl içinde toplam 2.469 kişilik bir azalma görülmektedir.
 - 3-En çok artış 1990-1997 sayımları arasındaki 7 yıllık süre içinde olup,artış miktarı 30.302 kişidir. (Yıllık artış %0 37)
 - 4- Bu yıl 22 Ekimde yapılacak Genel Nüfus Sayımında,kentimizin nüfusunun elde-ki verilere göre,artarak 160.000 civarına ulaşacağını tahmin ediyorum.
- SONUÇ:**

- Çorum ili toplam nüfusu 73 yılda sadece 2 katından biraz daha fazla artma-sına karşın, Çorum kent merkezi aynı süre içinde 8 kattan daha fazla artmıştır.
- 1985- 1990 yılları arasında ilimizin toplam 746 köyünden,581'inin nüfusu azalmış, ancak 165'inin aynı kalmış veya biraz artmıştır.

- Tüm Türkiye'de görülen hızlı kentleşme İlimizde de yaşanmaktadır.
- Yüz yıllardır alışageldiğimiz tarım ekonomisinden, sanayi toplumuna doğru geçiş, Türkiye'nin yaşamakta olduğu en büyük ekonomik bir transformasyon olup, bu değişimi sağlıklı ve en az sorunla atlatabilmek, Ülkemizin parlak geleceğinin bir güvencesi olacaktır.

KAYNAKLAR:

- 1-Genel Nüfus Sayımı 19 Çorum. DİE No:1237/1988
- 2-Genel Nüfus Sayımı 19 Çorum. DİE No: 1623/1993
- 3- Türkiye İstatistik Yıllığı DİE No:1845/1996

ÇORUM VE TURİZM

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin son sınıfında bir Öğrenci iken, Çorum'da yayınlanan "Hüryol Gazetesi"nin 16 Şubat 1961 tarihli sayısında "TURİZM" Başlığı adı altında bir başyazı yazmıştım.

Aradan 40 yıla yakın bir süre geçmesine karşın bu konu, tüm ülkemiz ve ilimiz yönünden gün geçtikçe daha fazla önem kazandığı için o zamanki yazımı siz değerli okuyucularıma aynen sunuyorum.

" Şu son asırda gelişen teknik ve dolayısıyla süratli nakil araçları dünyanın bir ucundan bir ucuna mekik dokumaya başlamışlardır. Mütecessis olan insanoğlu bu araçlardan faydalanıp, dünyanın çeşitli ülkelerini adeta birbirleri ile yarış edercesine dolaşıp durmaktadırlar. Turizm bugün adeta salgın bir moda halini almış, "yayan-yapıldak" dünya turuna çıkanlar olmuştur.

Turistlerin en çok rağbet ettikleri yerler, tarihi şehirler ve anıtlarla, tabii güzellikleri taşıyan

çevrelerdir. Bu bakımdan memleketimiz dünyanın en avantajlı bir yeri sayılabilir. Ama ne yazık ki dünyada en az turist bize gelmektedir. Hemen şu yanı başımızdaki küçücük Yunanistan'a bile yılda on binlerce turist gelir ve milyara yakın döviz bırakıp giderler. Dış borçlarımızın ne kadar fazla olduğu meydanda iken, insanın aklına turizm konusu zorla giriyor. Turizm yönünden birçok devletlerin en büyük gelirleri temin ettikleri ortadadır. O halde bizim de gözümüzü açmamız şarttır. Artık el değmemiş ve çöktüğü gibi kalmış o tarihi eserleri yeniden dikelim ve eski canlılıklarını kazandıralım. Tabiat güzelliklerimizi bulup, meydana çıkartalım, yollarını yapalım, temiz ve ucuz oteller kurup, turistlerin rahatlık ve emniyetlerini sağlayalım. İşte o gün akın- akın turistler bize geleceklerdir. Fakat bu günkü haliyle bize ne turist gelir, ne de döviz. Esaslı bir planlama ve yönetme ile bu mesele ele alınmadıkça, turisti kazıklama zihniyetini yıkmadıkça durum değişmeyecektir.

Asıl turizmden en çok kazanacağımız şey memleketimizin tanınması olacaktır. Çünkü; Amerikalı dostlarımızın çoğu bile Türkiye'nin nerede olduğunu dahi bilmemektedirler. Türkiye'yi

bildiklerini sananlar da, bizi kavuklu,peçeli ve beli kamalı olarak tanımaktadırlar. Hem kendimizi dünyaya olduğu gibi tanıtmak, hem de döviz temin etmek istiyorsak bu önemli konuya eğilelim ve sadece eğilmekle de kalmayıp bir şeyler yapalım. “ Bu yazımdan yaklaşık kırk yıl sonra, turizm konusunda Türkiye'de ve ilimizde büyük gelişmeler olduğunu görmeyi ve söylemeyi çok isterdim. Bizim çok büyük devimiz yıllarca mışıl-mışıl uyurken, Fransa, İspanya, Almanya, İtalya, İsviçre, İngiltere, Yunanistan gibi bir çok Avrupa ülkesinde bu bacasız sektöre büyük yatırımlar yapılmış ve bugün gelirlerinin önemli bir kısmını iç ve dış turizmden elde eder duruma gelmişlerdir.

İlimizin, turizm de silkinip, varlığını göstermesinin ilk temel koşulu çok zengin tarihi ve kültürel değerlerini ortaya çıkarıp, turistlere sunmak olacaktır. "Çorum ili tarihi ve kültürel açıdan M.Ö. 5000 yıllarına kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Sırasıyla; Yontma Taş, İlk Tunç Çağı, Asur Ticaret Kolonileri, Hitit, Frig, Roma, Galat, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerini yaşamıştır. Anadolu'da ilk kez organize devlet kuran Hititlerin başkenti olan Boğazköy (Hattusas)

Yazılıkaya kabartmaları ile ilk kez 1834 yılında keşfedilmiş ve gelişi güzel yapılan ilk kazılardan sonra 1906 yılında bilimsel kazılar yapılmaya başlanmıştır. Günümüzde bu kazılar Alman Arkeoloji Enstitüsü tarafından sürdürülmektedir.

Alacahöyük'te 1907 yılında başlatılan kazılar 1935 ten sonra Türk Tarih Kurumu tarafından sürdürülmüştür. 1990 yılında ise Ortaköy (Şapinuva) da kazılar başlamıştır Ayrıca, Pazarlı, Kuşsaray,Yalınkaya,Buğet,Büyük Gülücek,Balımsultan ve Mahmudiye köylerinde bilimsel kazı ve sondaj çalışmaları yapılmıştır. Alınan bilgilere göre müzelerde bulunan envanterli tarihi eser sayısı 27.399 adettir.

Hitit mimarlığının en önemli örneklerini barındıran Boğazköy'ün merkezini oluşturan Boğazkale surlarla çevrili bir iç kale görünümündedir. En önemli bölümleri,"saray ve arşiv"dir. Arşiv bölümünden 3000'i aşkın çivi yazılı tablet çıkartılmıştır. Hattusas ören yeri ile,Yazılıkaya Açık Hava Tapınağı birer açık hava müzesi olarak milli park projesi kapsamına alınmış ve "Dünya Kültür Mirası Listesi"ne dahil edilmiştir.

Yazılıkaya üstü açık bir kaya mabedi olup, bu mabed içinde Hitit Pantheonu (Tanrılar Ailesi) nun kabartmaları yer almaktadır.

İlin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Alacahöyük'te Eski Tunç Çağı'na ait altın, gümüş ve elektron gibi kıymetli madenlerden yapılmış eşyalara sahip 13 mezar ortaya çıkartılmıştır. Bu mezarlarda ortak hediye "Güneş Kursları" olarak bilinen dini amblemlerdir. Hitit ve Frig'lere ait birçok tarihi kalıntı da bulunmuştur.

Ortaköy'de 1990 yılında başlayan kazılarda ise Hitit İmparatorluk Dönemine ait 18 odası açığa çıkarılan anıtsal bir bina bulunmuştur.

Ayrıca, Çorum ilinde birçok kaya mezarları, köprü, cami ve mağara bulunmaktadır.

Tarihi eserler yanında Kargı, Bayat, İskilip ilçelerinde yayla turizmine elverişli alanlar bulunmaktadır.

Çorum ili önemli tarihi kalıntılara rağmen ülkenin batı ve güney kesimlerine göre fazla gelişmiş değildir. Mevcut tesislerin azlığı ve hizmet açısından gelişmişlik göstermemesi sonucu il turizm açısından hak ettiği payı almamıştır. İlde hava alanı olmaması gelen turistlerin karayolunu

kullanmasını gerektirmekte ve bu durum Çorum iline tur turizmini çekmektedir. Bunun sonucu olarak ilde turizm hareketliliği durağandır. Mevcut turizm hareketliliği tarihi ve kültürel açıdan bölgede Alaca-höyük, Ortaköy ve Boğazkale üzerinden yapılan turlarla sağlanmaktadır. Turların günü birlik olmaktan çıkartılıp kentte konaklama*-sını sağlamak gerekmektedir. Organizasyon ve yatırım eksikliği sonucu günümüzde ilde konaklama sağlanamamakta ve turizmde ilin geri kalmasına neden olmaktadır.

Aşağıdaki 1 nolu tabloda Çorum' a gelen turist sayısı görülmektedir:

Yine aşağıda 2 nolu tabloda turizm işletme belgeli ve Belediye belgeli tesislerde 1990-1996 yılları için doluluk oranları % olarak gösterilmiştir.

Çorum ilinde hem yerli hem de yabancı turist konaklama değerlerinde dalgalanma ve düzensizlik görülmektedir. Toplam turist sayısı içinde yabancı turist sayısı düşük düzeydedir.

Çorum ilinin İç Anadolu'yu Karadeniz'e ve buradan da Doğu Anadolu'ya bağlayan tur güzergahı üzerinde bulunmasına rağmen bu güzergah üzerinde bir mola noktası olmamıştır.

Kültür turizmini tamamlayıcı nitelikte yayla,dağ, vb. turizm türlerinin geliştirilmesi ve teşvik edilmesiyle Çorum turizmi hak ettiği düzeye ulaşacaktır. Var olan tarihi eserlerin tanıtılması ve gelen turistler için gerekli olan alt yapının (karayolu,konaklama tesisleri gibi) hazırlanması,başlatılan kazılara hız verilerek tarihi eserlerin sergilenmesi ile birlikte Çorum kültür turizmi açısından önemli il merkezlerimizden biri haline gelebilecektir.

"Kaynak: 1-Yerel Ekonomik Gelişme Programı .
Rapor No: YEGP-1998 /6 ÇORUMÇorum Sanayi ve Ticaret Odası 1998

ÇORUM'A GELEN TURİST SAYISI (Tablo 1)

Yıllar Yerli Turist Yabancı Turist Toplam

1990 55.556 51.281 106.837

1991 24.721 17.662 42.383

1992 35.538 4.036 39.574

1993 169.520 26.970 196.490

1994 122.607 15.588 138.195

1995 321.741 18.299 340.040 1996 121.706 21.849
143.555

Kaynak: Çorum İl Turizm Müdürlüğü

TESİSLERDE DOLULUK ORANI (%) (Tablo 2)

Yıllar 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996

Turizm işletme belgeli 34 23 41 29 28 33 43

Belediye Belgeli 25 36 42 32 20 33 35

Kaynak: Çorum İl Turizm Müdürlüğü

ÇORUM © 1998 Mahmut Selim GÜRSEL

Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

lisansı altında yayınlanmaktadır. © ⓘ ⓘ ⓘ CC BY NC SA 4.0

Mahmut 1991
Selim
GÜRSEL
ÇORUM

SANAL KİTAPLAR

2013

ÇORUMLU 2000'DE YAZDIKLARI

YAZDIKLARIMIZ: 24

Oğuz LEBLEBİCİOĞLU
ÇORUMLU 2000'DE
YAZDIKLARI

Mahmut Selim GÜRSEL
2013